

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΠΕΙΡΑΙΩΣ

**ΤΜΗΜΑ ΝΑΥΤΙΛΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ
ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΜΕΤΑΠΤΥΧΙΑΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ**

**στην
ΝΑΥΤΙΛΙΑ**

**«ΠΑΡΑΚΤΙΟΣ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΣ:
Η ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΤΩΝ ΟΙΝΟΥΣΣΩΝ»**

Λαιμού Κωνσταντίνα

Διπλωματική εργασία

*που υποβλήθηκε στο τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Πειραιώς ως μέρος των
απαιτήσεων για την απόκτηση του Μεταπτυχιακού*

Διπλώματος Ειδίκευσης στην Ναυτιλία

Πειραιάς

Νοέμβριος 2015

Σελίδα δήλωσης αυθεντικότητας / ζητήματα Copyright

«Το άτομο το οποίο εκπονεί τη Διπλωματική εργασία φέρει ολόκληρη την ευθύνη προσδιορισμού της δίκαιης χρήσης του υλικού, η οποία ορίζεται στην βάση των εξής παραγόντων: του σκοπού και χαρακτήρα της χρήσης (εμπορικός, μη κερδοσκοπικός ή εκπαιδευτικός), της φύσης του υλικού που χρησιμοποιεί (τμήμα του κειμένου, πίνακες, σχήματα, εικόνες ή χάρτες), του ποσοστού και της σημαντικότητας του τμήματος που χρησιμοποιεί σε σχέση με το όλο κείμενο υπό copyright και των πιθανών συνεπειών της χρήσης αυτής στην αγορά ή στη γενικότερη αξία του υπό copyright κειμένου».

Λαιμού Κωνσταντίνα

Σελίδα Τριμελούς Εξεταστικής Επιτροπής

«Η παρούσα διπλωματική εργασία εγκρίθηκε ομόφωνα από την Τριμελή Εξεταστική Επιτροπή που ορίστηκε από τη ΓΣΕΣ του Τμήματος Ναυτιλιακών Σπουδών Πανεπιστημίου Πειραιώς σύμφωνα με τον κανονισμό λειτουργίας του Προγράμματος Μεταπτυχιακών Σπουδών στη Ναυτιλία.

Τα μέλη της Επιτροπής ήταν:

- Σακελλαριάδου Φανή (Επιβλέπουσα)
- Βαλμά Ερασμία
- Τσελεπίδης Αναστάσιος

Η έγκριση της διπλωματικής εργασίας από το Τμήμα Ναυτιλιακών Σπουδών του Πανεπιστημίου Πειραιώς δεν υποδηλώνει αποδοχή των γνωμών του συγγραφέα.»

Πρόλογος και Ευχαριστίες

Άλλος ένας κύκλος έφτασε στο τέλος του. Μόνο χαρά και ευγνωμοσύνη θα μπορούσα να νιώθω που μου δόθηκε η ευκαιρία να γνωρίσω έναν πολύ ενδιαφέρον κλάδο, τον κλάδο της ναυτιλίας. Θα μου μείνει ανεξίτηλα χαραγμένη στη μνήμη μου η υπόσχεση που είχα δώσει, στις συνεντεύξεις το καλοκαίρι του 2013, στην κ. Σακελλαριάδου πως θα κάνω το αδύνατο δυνατό να αντεπεξέλθω στις υποχρεώσεις του Πανεπιστημίου και να αριστεύσω. Ελπίζω με αυτήν τη διπλωματική εργασία να φανώ άξια των προσδοκιών της.

Θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Φάνη Σακελλαριάδου για τη στήριξη που μου παρείχε καθ' όλη τη διάρκεια του Μεταπτυχιακού Προγράμματος. Οι συμβουλές της και οι γνώσεις της αποτελούν σημαντικό εφόδιο για την πορεία μου στο χώρο της ναυτιλίας. Επίσης, θα ήθελα να ευχαριστήσω την κ. Βαλμά Ερασμία και τον κ. Τσελεπίδη Αναστάσιο για τις πολύτιμες γνώσεις που μου μετέδωσαν αυτά τα δύο χρόνια. Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω την οικογένεια μου για τη συνεχή στήριξη τους όλα τα χρόνια των σπουδών μου και της ζωής μου.

Αφιέρωση

«Θα ήθελα να αφιερώσω αυτή τη διπλωματική εργασία στον παππού μου, τον Κωνσταντίνο Λαιμό, του οποίου το όνομα συνδέεται με μια σημαντική ιστορία στο χώρο της ναυτιλίας. Χωρίς αυτόν ίσως να μην έγραφα σήμερα αυτήν την εργασία...».

Πίνακας Περιεχομένων

Πίνακας Διαγραμμάτων.....	7
Πίνακες	8
Περίληψη.....	9
Abstract.....	10
Εισαγωγή	11
1. Γενικές Έννοιες.....	13
1.1 Ολοκληρωμένη Θαλάσσια πολιτική.....	13
1.2 Γαλάζια Ανάπτυξη – Blue Growth.....	14
1.3 Νησιωτικός Χώρος-Ευαίσθητο Οικοσύστημα	16
1.4 Παράκτια Ζώνη	17
1.5 Βιοποικιλότητα στην παράκτια ζώνη	18
1.6 Χρήσεις Γης και Επιπτώσεις.....	19
1.7 Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιας Ζώνης(ΟΔΠΖ).....	20
1.8 Στόχοι της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιας Ζώνης.....	21
1.9 Αρχές για επιτυχημένη διαχείριση παράκτιας ζώνης και τα κυριότερα προβλήματά της	21
1.10 Η διαχείριση της παράκτιας ζώνης στην Ελλάδα	22
2. Τουρισμός.....	24
2.1 Μορφές Τουρισμού	25
2.2.1 Οικοτουρισμός.....	26
2.2.2 Γενικές πληροφορίες για τον τουρισμό και τον οικοτουρισμό	31
2.2.3 Μερικές από τις πιο συχνές αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού	33
2.2.4 Στόχοι και οφέλη του οικοτουρισμού	35
3. Case study: Οινούσσες	37
3.1 Λίγα λόγια για τις Οινούσσες.....	38
3.2 Προτάσεις για την Ανάπτυξη του Παράκτιου Οικοτουρισμού στις Οινούσσες.....	44
3.2.1 1η πρόταση: Διαμονή τουριστών	45
3.2.2 2 ^η πρόταση: Ο γύρος του νησιού με βάρκες	46
3.2.3 3 ^η πρόταση: Ποδηλασία	48
3.2.4 4 ^η πρόταση: Πεζοπορία	49
3.2.5 5 ^η πρόταση: Μαγαζί με ντόπια προϊόντα.....	50
3.2.6 6 ^η πρόταση: Δραστηριότητες στο μοναστήρι.....	51
3.2.7 7 ^η πρόταση: Δραστηριότητες στο γήπεδο του νησιού.....	52
3.3 Θαλάσσιες προτάσεις.....	54

3.3.1	8 ^η πρόταση: Κολύμπι	54
3.3.2	9 ^η πρόταση: Καταδύσεις.....	55
3.3.3	10 ^η πρόταση: Ιστιοπλοΐα	56
3.3.4	11 ^η πρόταση: Παιχνίδια θαλάσσης	57
3.4	Πολιτιστικές δραστηριότητες	59
4.	Ποσοτικοποίηση των Προτάσεων	60
4.1	Αριθμός επιβατών από τη Χίο στις Οινούσσες	60
4.2	Συμπεράσματα:	65
4.3	Διαμονή τουριστών στις Οινούσσες.....	67
5.	Σύγκριση του ποσοστού του τουρισμού των Ψαρών με τις Οινούσσες.	69
5.1	Γενικές πληροφορίες για τα Ψαρά	70
5.2	Διαμονή τουριστών στα Ψαρά	70
5.3	Αριθμός επιβατών για τα Ψαρά τον Αύγουστο του 2015	71
5.4	Σύγκριση ποσοστού τουρισμού των Ψαρών και Οινουσσών το καλοκαίρι του 2015	72
6	Αύξηση του παράκτιου οικοτουρισμού μετά την απευθείας σύνδεση Πειραιά- Οινουσσών.....	73
7	Διαμονή των τουριστών μετά την ακτοπλοϊκή σύνδεση Πειραιά - Οινουσσών.....	74
8	Συμπεράσματα:	76

Πίνακας Εικόνων

Εικόνα 1: Η έννοια της Γαλάζιας Ανάπτυξης (Schwartzentruber, 2015)	14
Εικόνα 2: Παράκτια Ζώνη (Ρηγόπουλος, 2014).....	17
Εικόνα 3: Χάρτης Ευρώπης (Σχολείο, n.d.).....	20
Εικόνα 4: Χάρτης Ελλάδας (Χαρτογραφίας, n.d.).....	22
Εικόνα 5:Τουρισμός (Live, n.d.).....	24
Εικόνα 6:Οικοτουριστική Δραστηριότητα (Natura, n.d.)	26
Εικόνα 7:Οικοτουρισμός στην παραλία(Live, 2015) Εικόνα 8:Οικοτουρισμός στο βουνό (Greece, n.d.).....	31
Εικόνα 9: Σκουπίδια στις παραλίες το καλοκαίρι.....	33
Εικόνα 10: Αρνητικός τουρισμός (Όλμο, 2014)	34
Εικόνα 11: Rafting στο Βόρνεο (Αναστασάκη, 2012)	36
Εικόνα 12: Νήσος Οινούσσαι (Αιγαίου, n.d.)	38
Εικόνα 13:Οινούσσαι (Έθνος, 2011).....	39
Εικόνα 14: Άγιος Νικόλαος Οινουσσών (Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου, n.d)	40
Εικόνα 15: Η χάλκινη γοργόνα των Οινουσσών (Χρόνου, 2015).....	42
Εικόνα 16: Σπίτια στις Οινούσσαι (LIFO, 2011)	45
Εικόνα 17: Ξύλινες βάρκες (ER-LAC, n.d.)	46
Εικόνα 18: Ποδηλασία (LADY, n.d.).....	48
Εικόνα 19: Πεζοπορία (Events, 2015).....	49
Εικόνα 20: Μαγαζί στις Οινούσσαι (Αιγαίου, n.d.)	50
Εικόνα 21: Μοναστήρι Οινουσσών (Panoramio, n.d.)	51
Εικόνα 22: Στάδιο Οινουσσών (Apple, n.d.)	52
Εικόνα 23: Στάδιο Οινουσσών (elculture, n.d.)	53
Εικόνα 24: Κολύμπι (Έθνος, n.d.)	54
Εικόνα 25: Πατερόνησο στις Οινούσσαι (Tripmondo, n.d.)	54
Εικόνα 26: Καταδύσεις (Chios24, n.d.).....	55
Εικόνα 27: Ιστιοπλοΐα (agrinionews, n.d.).....	56
Εικόνα 28: Θαλάσσια παιχνίδια (online, n.d.).....	57
Εικόνα 29: Θαλάσσια παιχνίδια (Διαδρομή, 2014).....	57
Εικόνα 30: Θαλάσσια παιχνίδια (Probole, n.d.)	58
Εικόνα 31: Κανό (Center, n.d.).....	58
Εικόνα 32: Μάσκες θεάτρου (admin, n.d.)	59
Εικόνα 33: Ψαρά (travelplanet24, n.d.)	69

Πίνακας Διαγραμμάτων

Διάγραμμα 1: Αριθμός επιβατών από τη Χίο στις Οινούσσαι το καλοκαίρι του 2015 σε σύγκριση με το χειμώνα του 2014-2015	65
Διάγραμμα 2: Αριθμός επιβατών που ταξίδεψε από τη Χίο στις Οινούσσαι τα καλοκαίρια του 2013,2014 και 2015	66
Διάγραμμα 3: Αριθμός επιβατών που ταξίδεψαν στα Ψαρά από το λιμάνι του Πειραιά και από το λιμάνι της Χίου	71

Πίνακες

Πίνακας 1: Οι θεματικές μορφές του τουρισμού (Alter Tourism, 2011).....	25
Πίνακας 2: Φάσμα Οικοτουρισμού (Υπουργείο Ανάπτυξης, n.d.)	29
Πίνακας 3: Χαρακτηριστικά Οικοτουρισμού (Υπουργείο Ανάπτυξης, n.d.)	30
Πίνακας 4: Ποσοστά επί της % συμμετοχής τουριστικής οικονομίας στο ΑΕΠ της Ελλάδας και άμεσες τουριστικές εισπράξεις από το 2000 έως και το 2013 (ΣΕΤΕ, 2014)	32
Πίνακας 5: Αριθμός εισιτηρίων από τη Χίο-Οινούσες το καλοκαίρι του 2015 (Sunrise Tours, 2015).....	61
Πίνακας 6:Αριθμός εισιτηρίων από Χίο-Οινούσες το Δεκ. του 2014 έως και το Φεβ. του 2015 (Sunrise Tours,2015)	62
Πίνακας 7:Αριθμός εισιτηρίων από Χίο-Οινούσες το καλοκαίρι του 2014 (Sunrise Tours, 2015).....	63
Πίνακας 8: Αριθμός εισιτηρίων από Χίο-Οινούσες το καλοκαίρι του 2013 (Sunrise Tours, 2015)	64
Πίνακας 9:Αριθμός εισιτηρίων από Χίο-Οινούσες τον Αύγουστο του 2015 (Sunrise Tours, 2015)	72
Πίνακας 10:Αριθμός εισιτηρίων για τα Ψαρά τον Αύγουστο του 2015 (Λιμεναρχείο Ψαρών, 2015)	72
Πίνακας 11: Σύγκριση Οινουσσών με Ψαρά	73

Περίληψη

Η Ελλάδα αποτελεί πόλο έλξης πολλών τουριστών καθώς οι φυσικές ομορφιές της είναι ποικίλες και ο πολιτισμός και η ιστορία της σημαντικές. Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους κλάδους της ελληνικής οικονομίας. Τα οφέλη του τουρισμού είναι πολλά αλλά πολλές και σημαντικές είναι και οι αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να επιφέρει. Με το πέρασμα του χρόνου η τάση ανάπτυξης του παράκτιου οικοτουρισμού είναι μεγάλη καθώς αυξάνονται οι απαιτήσεις των τουριστών ως προς το επίπεδο των υποδομών και των υπηρεσιών αλλά και η ευαισθητοποίηση τους ως προς τα θέματα του περιβάλλοντος. Οι Οινούσσες, οι οποίες ανήκουν στο νομό της Χίου, αποτελούν το αντικείμενο μελέτης της διπλωματικής εργασίας. Είναι ένα μικρό νησί με ευαίσθητο οικοσύστημα και γι' αυτό απαιτείται ιδιαίτερα προσεκτικός σχεδιασμός ως προς την ανάπτυξη του παράκτιου οικοτουρισμού του. Στην εργασία αναφέρονται αναλυτικά προτάσεις για την ανάπτυξη του παράκτιου οικοτουρισμού οι οποίες υπάγονται κάτω από την ομπρέλα της βιώσιμης ανάπτυξης. Δεν επιδιώκεται η εφαρμογή προτάσεων που θα επιφέρουν αλλαγές στις υποδομές του νησιού αλλά προτάσεις που θα έχουν ως κύρια αρχή τους το σεβασμό προς το περιβάλλον. Επίσης, μέσω των προτάσεων επιδιώκεται η αρμονική συνύπαρξη των τουριστών και των μόνιμων κατοίκων του νησιού αλλά και ο σεβασμός στα ήθη και έθιμα των ντόπιων. Μέσω πρωτογενούς έρευνας γίνεται προσπάθεια προσέγγισης του αριθμού των τουριστών που επισκέπτονται το νησί τα καλοκαίρια αλλά και προσπάθεια πρόβλεψης του τουρισμού τα επόμενα καλοκαίρια με την άμεση ακτοπλοϊκή σύνδεση του λιμένος του Πειραιά με το λιμάνι των Οινουσσών από την 1^η Νοεμβρίου του 2015. Πραγματοποιείται σύγκριση του ποσοστού των τουριστών των Οινουσσών με τα Ψαρά για την απόκτηση μιας πιο εμπεριστατωμένης άποψης. Τέλος, εξετάζονται οι υπάρχουσες υποδομές του νησιού έτσι ώστε να γίνει αντιληπτό κατά πόσο είναι εφικτή η εφαρμογή αυτών των προτάσεων.

Λέξεις - κλειδιά: βιώσιμη ανάπτυξη, οικοτουρισμός, σεβασμός στο περιβάλλον

Abstract

Greece attracts many tourists as its natural beauties are abundant and its culture and history are of great importance. Tourism is one of the most important sectors of the Greek economy. The benefits of tourism are numerous but also numerous and significant are the negative impacts that may result. Over the years, the development trend of the coastal ecotourism is great, as demands of tourists are rising in the level of infrastructure and services and also their awareness in environmental issues. The island of Oinousses, which belongs to the country of Chios is the object of study in this thesis. It is a small island with a fragile ecosystem and therefore a careful planning is needed especially in developing coastal ecotourism. In the study, detailed proposals are referred for the development of coastal ecotourism under the frame of a sustainable development. It's not intended implementation of proposals that introduce changes to the infrastructure of the island but proposals that respect the environment in principle. Furthermore, through the proposals is sought a harmonious coexistence between tourists and residents of the island and also respect to the customs and traditions of the local people. Through primary research an attempt is done to specify the number of tourists visiting the island in summers and an effort of tourism forecasting in the coming summers taking into account the direct ferry link between the port of Piraeus and the port of Oinousses that will be activated by the 1st of November 2015. To obtain a more comprehensive view, it is examined the percentage tourists of Oinousses in comparison with those of the island of Psara. Finally, it is examined the existing infrastructure of the island in order to become understandable whether it is possible to implement these proposals.

Key - words: sustainable development, ecotourism, environmental respect

Εισαγωγή

Ο τουρισμός στην Ελλάδα αποτελεί αδιαμφισβήτητα έναν από τους σημαντικότερους οικονομικούς κλάδους της. Οι επιπτώσεις του τουρισμού μπορεί να είναι είτε θετικές είτε αρνητικές. Με την εμφάνιση του παράκτιου οικοτουρισμού επιτυγχάνεται η προστασία του περιβάλλοντος αλλά και ο σεβασμός στους ντόπιους πληθυσμούς των τουριστικών περιοχών.

Το αντικείμενο της διπλωματικής εργασίας είναι η παράθεση προτάσεων ανάπτυξης του παράκτιου οικοτουρισμού των Οινουσσών και η ποσοτικοποίηση του ποσοστού των τουριστών που επισκέπτονται το νησί αλλά και που θα επισκέπτονται στο μέλλον. Η σύγκριση του ποσοστού του τουρισμού των Οινουσσών με τα Ψαρά κρίνεται απαραίτητη για την εμβάθυνση του θέματος αλλά και για την απόκτηση μιας πιο ξεκάθαρης εικόνας για την κατάσταση που επικρατεί στα μικρά νησιά του Αιγαίου. Η δημιουργία μιας υπόθεσης για το ποσοστό του τουρισμού που θα επισκέπτονται το νησί τα επόμενα χρόνια κρίνεται απαραίτητη και στη συνέχεια διατυπώνονται οι κατάλληλες υποδομές που πρέπει να υπάρχουν για να επιτευχθεί η ανάπτυξη του παράκτιου οικοτουρισμού του νησιού.

Στόχος της διπλωματικής εργασίας είναι η διατύπωση προτάσεων ανάπτυξης του τουρισμού των Οινουσσών που θα έχουν ως αρχή την προστασία του περιβάλλοντος και θα υπάγονται κάτω από την ομπρέλα της βιωσιμότητας. Δεν επιθυμείται απλώς η οικονομική ανάπτυξη του νησιού αλλά επιδιώκεται η άνθηση των δυνατοτήτων που μπορούν να προσφέρουν οι Οινούσες στους “φιλοξενούμενους” του. Δεν καταγράφονται προτάσεις που θα επιβαρύνουν το νησί αλλά αντίθετα προτάσεις που θα το αναπτύξουν. Με την αξιοποίηση των υπάρχοντων υποδομών και με τη διάθεση των κατοίκων του νησιού για βιώσιμη ανάπτυξη οι προτάσεις αυτές μπορούν να γίνουν πραγματικότητα. Ήδη τα τελευταία χρόνια γίνονται προσπάθειες ανάπτυξης του τουρισμού του νησιού με την ολοκλήρωση του έργου επέκτασης του λιμένος του νησιού αλλά και με την από 1^η Νοεμβρίου του 2015 ακτοπλοϊκή σύνδεση του Πειραιά με τις Οινούσες.

Η μεθοδολογία που ακολουθήθηκε για την προσέγγιση του αντικειμένου της διπλωματικής εργασίας είναι κυρίως η πρωτογενής έρευνα καθώς οι προτάσεις που διατυπώνονται είναι προϊόν προσωπικής σκέψης και αναζήτησης. Βέβαια, συμπεριλαμβάνεται αξιοποίηση δεδομένων που αποτελούν προϊόν έρευνας άλλων φορέων.

Στο 1ο και στο 2ο κεφάλαιο επιδιώκεται η ανάπτυξη ορισμών και εννοιών σημαντικών για τη μετέπειτα ανάπτυξη του θέματος της εργασίας. Οι έννοιες αυτές διατυπώθηκαν και μελετήθηκαν χρησιμοποιώντας έγκυρες βιβλιογραφικές πηγές. Στη συνέχεια στο 3ο κεφάλαιο αναφέρονται πληροφορίες για το νησί, οι οποίες κρίνονται απαραίτητες για τη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης εικόνας των Οινουσών. Στο ίδιο κεφάλαιο παρουσιάζονται οι προτάσεις ανάπτυξης του παράκτιου οικοτουρισμού του νησιού, οι οποίες είναι αντικείμενο προσωπικής έρευνας και μελέτης. Στο 4ο κεφάλαιο γίνεται μια προσπάθεια ποσοτικοποίησης του ποσοστού του τουρισμού που επισκέπτονταν το νησί τα τελευταία τρία χρόνια, χρησιμοποιώντας στοιχεία από το ταξιδιωτικό γραφείο Sunrise Tours. Έπειτα στο 5ο κεφάλαιο επιδιώκεται η σύγκριση του ποσοστού του τουρισμού των Ψαρών με τις Οινούσες μέσω πληροφοριών που συλλέχθηκαν από το λιμεναρχείο των Ψαρών. Στο 6ο κεφάλαιο πραγματοποιείται ένας υποθετικός συλλογισμός για το ποσοστό του τουρισμού που δυνητικά θα έχουν οι Οινούσες με την ακτοπλοϊκή σύνδεση του λιμένος του Πειραιά με τις Οινούσες. Ο συλλογισμός αυτός βασίζεται στα στοιχεία που συλλέχθηκαν στα κεφάλαια 4 και 5. Στη συνέχεια στο 7ο κεφάλαιο διατυπώνονται οι απαραίτητες υποδομές που πρέπει να έχει το νησί μετά την πραγματοποίηση του υποθετικού συλλογισμού του 6ου κεφαλαίου. Τέλος, στο 8ο κεφάλαιο παρουσιάζονται αναλυτικά τα συμπεράσματα της εργασίας ύστερα από ανάλυση και επεξεργασία των αποτελεσμάτων όλων των κεφαλαίων.

1. Γενικές Έννοιες

1.1 Ολοκληρωμένη Θαλάσσια πολιτική

“Στόχος της ολοκληρωμένης θαλάσσιας πολιτικής είναι να παρέχει μια συνοπτικότερη προσέγγιση των θαλάσσιων υποθέσεων, μέσω της ενίσχυσης του συντονισμού μεταξύ διαφόρων τομέων πολιτικής. Η πολιτική αυτή επικεντρώνεται στα εξής:

- Ζητήματα που δεν εμπίπτουν στην πολιτική ενός μόνο τομέα, όπως π.χ. η «γαλάζια ανάπτυξη» (οικονομική ανάπτυξη που βασίζεται σε διάφορους θαλάσσιους τομείς).
- Ζητήματα που απαιτούν τον συντονισμό διαφόρων τομέων και φορέων, π.χ. γνώσεις για τη θάλασσα.

Ειδικότερα, περιλαμβάνει τις εξής διατομεακές πολιτικές:

- Γαλάζια ανάπτυξη
- Δεδομένα και γνώσεις για τη θάλασσα
- Θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός
- Ολοκληρωμένη θαλάσσια επιτήρηση
- Στρατηγικές για τις θαλάσσιες λεκάνες” (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014)

Η Ολοκληρωμένη Θαλάσσια πολιτική είναι απαραίτητη καθώς ασχολείται με τις αλληλεξαρτήσεις μεταξύ των διαφόρων τομέων που αφορούν τη θάλασσα. Μια αλλαγή σε έναν τομέα μπορεί να επηρεάσει άμεσα κι άλλον τομέα που συνδέεται με αυτόν επομένως είναι απαραίτητο να γνωρίζουμε τις επιπτώσεις των αποφάσεων στους διάφορους τομείς. Επιπλέον, με την Ολοκληρωμένη Θαλάσσια πολιτική οι αρχές συνεργάζονται και ανταλλάσσουν απόψεις μεταξύ τους, εξοικονομώντας με αυτόν τον τρόπο χρόνο και χρήμα. Η Ολοκληρωμένη Θαλάσσια Πολιτική επιδιώκει στενή συνεργασία και από κοινού αποφάσεις ανάμεσα στις τοπικές, περιφερειακές αρχές και εθνικές αρχές για την άμεση και αποτελεσματική επίτευξη των διαφόρων θεμάτων. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014)

Η Γαλάζια Ανάπτυξη (Blue Growth) αποτελεί μια σημαντική πολιτική της Ο.Θ.Π για την βιώσιμη ανάπτυξη του θαλάσσιου και ναυτιλιακού τομέα. Η Γαλάζια Ανάπτυξη αντιλαμβάνεται τη σπουδαιότητα των θαλασσών και των ωκεανών στην παγκόσμια οικονομία και επιδιώκει δραστηριότητες οι οποίες να οδηγούν στην καινοτομία και την ανάπτυξη αλλά να σέβονται προπάντων το περιβάλλον. (Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014)

1.2 Γαλάζια Ανάπτυξη – Blue Growth

Εικόνα 1: Η έννοια της Γαλάζιας Ανάπτυξης (Schwartzentruber, 2015)

Η θάλασσα αποτελεί σημαντική προτεραιότητα της Ελλάδας όχι μόνο λόγω της ναυτικής της παράδοσης αλλά και γιατί αποτελεί αναξιοποίητη πηγή. Η Ε.Ε, αλλά και ο υπόλοιπος κόσμος αρχίζουν να συνειδητοποιούν τη σημαντικότητα της θάλασσας και προσπαθούν να αναπτύξουν πολιτικές για τη βιώσιμη αξιοποίηση της, ανακάμπτοντας παράλληλα και την οικονομία. Η Γαλάζια ανάπτυξη μπορεί να δημιουργήσει θέσεις εργασίας, γεγονός πολύ σημαντικό στις μέρες μας. Υπολογίζεται πως μέχρι το 2020 η Γαλάζια Ανάπτυξη μπορεί να δημιουργήσει 1,6 εκατ. Θέσεις εργασίας. Οι δραστηριότητες με τις οποίες μπορεί να επιτευχθεί αυτό είναι οι εξής: οι υδατοκαλλιέργειες, η Γαλάζια Ενέργεια, η θαλάσσια βιοτεχνολογία, η θαλάσσια εξόρυξη ορυκτών και ο παράκτιος και θαλάσσιος οικοτουρισμός. Το σχέδιο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για τη γαλάζια ανάπτυξη μέχρι το 2020 δίνει προτεραιότητα σε αυτούς τους τομείς.

Αρχικά, η παραγωγή ενέργειας που προέρχεται και σχετίζεται με τη θάλασσα είναι ένας πολλά υποσχόμενος τομέας. Αυτό επιτυγχάνεται από ανεμογεννήτριες μέσα στη θάλασσα, αλλά και από κύματα και παλίρροιες. (Δαμανάκη, 2014 & ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2014 & Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014)

Έπειτα η ανάπτυξη του παράκτιου και θαλάσσιου τουρισμού είναι πάρα πολύ σημαντική. Επίσης, η παρότρυνση για νέους τουριστικούς τομείς και προϊόντα είναι εξίσου σημαντική όπως ο αλιευτικός τουρισμός, ο οικολογικός τουρισμός, ο καταδυτικός τουρισμός, η ιστιοπλοΐα, οι υποθαλάσσιες αρχαιολογικές επισκέψεις. Αυτές οι δραστηριότητες θα

ενισχύσουν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις στις παράκτιες περιοχές και την οικονομία των χωρών γενικότερα. (Δαμανάκη, 2014 & ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2014 & Ευρωπαϊκή Επιτροπή,2014)

Επίσης, ιδιαίτερη προσοχή θέλει το κομμάτι της αλιείας, καθώς όλα τα θαλάσσια είδη θα αλιεύονται σε επίπεδα που θα εξασφαλίζουν τη βιωσιμότητά τους, γεγονός που οδηγεί στην αντιμετώπιση της υπεραλίευσης. Ειδικά για την Ελλάδα, ο κλάδος της αλιείας είναι πολύ σημαντικός καθώς πρόκειται για έναν κλάδο που θα αποτελέσει μοχλό ανάπτυξης και αξιοποίησης των εξαγωγικών δυνατοτήτων της ελληνικής οικονομίας. (Δαμανάκη, 2014 & ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2014 & Ευρωπαϊκή Επιτροπή,2014)

Ο θαλάσσιος χωροταξικός σχεδιασμός είναι απαραίτητος καθώς θα διευκολυνθούν οι επενδύσεις αλλά και θα προστατευθεί το θαλάσσιο περιβάλλον και τα οικοσυστήματα. (Δαμανάκη, 2014 & ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2014 & Ευρωπαϊκή Επιτροπή,2014)

Επιπλέον, σύμφωνα με την Ε.Ε απαραίτητη είναι η πλήρης χαρτογράφηση του βυθού όλων των Ευρωπαϊκών Θαλασσών έως το 2020. (Δαμανάκη, 2014 & ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2014 & Ευρωπαϊκή Επιτροπή,2014)

Το θέμα των Θαλάσσιων Ζωνών είναι εξίσου σημαντικό. Μέσα στην έκταση των Αποκλειστικών Οικονομικών Ζωνών (ΑΟΖ) τα παράκτια κράτη έχουν δικαιώματα κυριαρχίας στους φυσικούς πόρους που βρίσκονται στο βυθό της θάλασσας αλλά και στην υπερκείμενη υδάτινη στήλη. Έτσι λοιπόν, δημιουργείται ένα πιο σταθερό και ασφαλές πλαίσιο για διεθνή συνεργασία και για επενδύσεις. Από μια τέτοια ολοκληρωμένη προσέγγιση τα θετικά στοιχεία που θα προκύψουν και σε πολλές άλλες θαλάσσιες δραστηριότητες είναι πάρα πολλά. (Δαμανάκη, 2014 & ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2014 & Ευρωπαϊκή Επιτροπή,2014)

Η Γαλάζια ανάπτυξη είναι μια πολλά υποσχόμενη στρατηγική ανάπτυξης για όλο τον κόσμο. Με βασική και αδιαπραγμάτευτη αρχή τη βιωσιμότητα είναι δυνατόν σε όλες τις θάλασσες της Ε.Ε να αντληθούν πόροι από το αναξιοποίητο δυναμικό τους, δημιουργώντας έτσι πολλά οφέλη και θέσεις εργασίας αλλά και δυνατότητες για θετική οικονομική ανάπτυξη και ευημερία. (Δαμανάκη, 2014 & ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2014 & Ευρωπαϊκή Επιτροπή,2014)

Συνοψίζοντας λοιπόν η Γαλάζια ανάπτυξη περιλαμβάνει γνώσεις για τη θάλασσα και προσπαθεί να βελτιώσει την πρόσβαση σε πληροφορίες που την αφορούν. Επίσης, με το

θαλάσσιο χωροταξικό σχεδιασμό επιδιώκει μια αποτελεσματική και βιώσιμη διαχείριση των θαλάσσιων δραστηριοτήτων και με την ολοκληρωμένη θαλάσσια επιτήρηση προσπαθεί να παρέχει στις αρχές μια καλύτερη εικόνα για το τι συμβαίνει στη θάλασσα. (Δαμανάκη, 2014 & ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2014 & Ευρωπαϊκή Επιτροπή, 2014)

1.3 Νησιωτικός Χώρος-Ευαίσθητο Οικοσύστημα

Τα νησιά αποτελούν ευαίσθητα οικοσυστήματα και γι' αυτό είναι απαραίτητο να δοθεί ιδιαίτερη προσοχή σε αυτά. Οι Οινούσσες, οι οποίες αποτελούν το αντικείμενο της μελέτης μας ανήκει στα ευαίσθητα οικοσυστήματα.

Οι νησιώτικες περιοχές έχουν τα εξής ιδιαίτερα χαρακτηριστικά. Αρχικά, είναι μικρά συνήθως σε έκταση. Έπειτα, η μικρή έκταση συνεπάγεται περιορισμός φυσικών πόρων και πρώτων υλών, ανθρώπινου δυναμικού αλλά και αγοράς. Τους χειμερινούς μήνες υπάρχει λιγότερη κινητικότητα και περιορισμένος αριθμός τουριστών. Τους καλοκαιρινούς μήνες ο τουρισμός εκτοξεύεται στα ύψη με αποτέλεσμα να αυξάνονται οι αρνητικές συνέπειες στο περιβάλλον. Επομένως, σύμφωνα με αυτά τα χαρακτηριστικά το ιδιαίτερο περιβάλλον των νησιών, φυσικό και πολιτιστικό, επιβάλλει τον τουριστικό σχεδιασμό και ιδιαίτερη προσοχή κατά την εφαρμογή του. (Σπιλάνης & Βαγιάνη, 2002)

1.4 Παράκτια Ζώνη

Εικόνα 2: Παράκτια Ζώνη (Ρηγόπουλος, 2014)

Δεν υπάρχει ένας συγκεκριμένος ορισμός για το τι είναι η παράκτια ζώνη αλλά υπάρχουν πολλοί διαφορετικοί ορισμοί όπου καθένας τους εξυπηρετεί διαφορετικούς σκοπούς. Η έκταση της παράκτιας ζώνης, είτε προς τη θάλασσα είτε προς την ξηρά είναι δύσκολο να καθοριστεί με απόλυτη ακρίβεια. Παρακάτω καταγράφονται κάποιοι από τους ορισμούς της παράκτιας ζώνης:

- “Παράκτια ζώνη λέγεται η θαλάσσια ζώνη που εκτείνεται από την ακτή μέχρι και την υφαλοκρηπίδα.

Στην παράκτια ζώνη αναπτύσσονται οι περισσότεροι θαλάσσιοι οργανισμοί, λόγω των ήπιων φυσικών συνθηκών (θερμοκρασία φωτισμός κ.λπ.) που επικρατούν σε αυτή. Επίσης στη παράκτια ζώνη παρατηρείται και η μεγαλύτερη δραστηριότητα του ανθρώπου στη θάλασσα, όπως για παράδειγμα η αλιεία η οποία και εν προκειμένω ονομάζεται "μικρή αλιεία", ή πλέον επίσημα παράκτια αλιεία.” (Wikipedia, 2014)

-“Παράκτια ζώνη είναι το μέρος της ξηράς που επηρεάζεται από τη γειτνίαση με τη θάλασσα, και το μέρος της θάλασσας που επηρεάζεται από τη γειτνίαση με την ξηρά, μέχρι του σημείου στο οποίο οι χερσαίες δραστηριότητες του ανθρώπου έχουν μια μετρήσιμη επίδραση στην χημεία του νερού και στην θαλάσσια οικολογία. ” (Stanners & Bourdeau, 1995)

1.5 Βιοποικιλότητα στην παράκτια ζώνη

“Ως βιολογική ποικιλότητα, βιοποικιλότητα, ορίζουμε κυρίως το σύνολο των γονιδίων, των βιολογικών ειδών, των οικοσυστημάτων και των πολιτισμών μιας περιοχής. Ο μεγάλος αριθμός και η ποικιλομορφία των σύγχρονων μορφών ζωής στη Γη είναι το αποτέλεσμα εκατοντάδων εκατομμυρίων χρόνων εξελικτικής ιστορίας.” (Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Καστοριάς, 2010)

Η βιοποικιλότητα αυξομειώνεται μέσω διαφόρων εξελικτικών διαδικασιών. Όταν παρατηρείται εμφάνιση νέων γονιδίων σε ένα πληθυσμό ή νέων ειδών σε μια βιοκοινότητα τότε αυξάνεται η βιοποικιλότητα του πληθυσμού αλλά και όλου του πλανήτη αντίστοιχα. Ενώ αντίθετα, όταν μειώνεται η εμφάνιση γονιδίων σε έναν πληθυσμό ή εξαφανίζεται κάποιο είδος τότε μειώνεται η συνολική βιοποικιλότητα.

Η διατήρηση της βιοποικιλότητας είναι πολύ σημαντική. Όταν υπάρχει ποικιλία οικοσυστημάτων, γονιδίων και ειδών τότε εξασφαλίζεται η ύπαρξη τροφής, πρώτων υλών και ενέργειας. (Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Καστοριάς, 2010)

Η απώλεια ενός είδους του οικοσυστήματος μπορεί να έχει σοβαρές συνέπειες, όπως την εξαφάνιση κι άλλου είδους του ίδιου οικοσυστήματος έως και την καταστροφή ολόκληρου του οικοσυστήματος. Αυτό συμβαίνει γιατί τα διάφορα είδη συνδέονται μεταξύ τους αλυσιδωτά και η ύπαρξη του ενός εξαρτάται από την ύπαρξη του άλλου. Επιπλέον, πέρα από την υγεία του οικοσυστήματος η βιοποικιλότητα επηρεάζει και την υγεία των ανθρώπων. Η σύλληψη τροφής αλλά και η ιατρική μπορούν να συσχετιστούν με τη βιοποικιλότητα. Επίσης, πέρα από αυτά η συμβίωση του ανθρώπου με τη φύση είναι πολύ σημαντική και μπορεί να του παρέχει πολλές πνευματικές αξίες. (Muhammetoglu, et al., n.d.)

Οι παράκτιες ζώνες αποτελούν περιοχές με σημαντική βιοποικιλότητα. Τα οικοσυστήματά τους είναι ιδιαίτερα, έχουν πολύτιμους φυσικούς πόρους και διαθέτουν ξεχωριστά τοπία. (Σ.Καλογήρου, 2013)

Στην Ευρώπη η βιοποικιλότητα δεν είναι ομοιόμορφα κατανεμημένη καθώς στη Βόρεια Ευρώπη παρατηρείται μικρή ποικιλία οικοσυστημάτων ενώ γύρω από τη Μεσόγειο υπάρχουν περιοχές υψηλής βιοποικιλότητας. (Muhammetoglu, et al., n.d.)

1.6 Χρήσεις Γης και Επιπτώσεις

“Οι βασικές κατηγορίες χρήσεων γης είναι η αστική δόμηση, οι βιομηχανικές περιοχές, οι περιοχές με τουριστική ανάπτυξη, οι γεωργικές καλλιέργειες, οι δασικές περιοχές, οι υδάτινοι αποδέκτες (ποτάμια, λίμνες, θάλασσα), οι αρχαιολογικοί χώροι, οι εξορυστικές περιοχές, οι περιοχές μεταφορών, οι χώροι αθλητικών εγκαταστάσεων και οι χέρσες εκτάσεις.

Σύμφωνα με τα Πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού και Αειφόρου Ανάπτυξης των Περιφερειών της Ελλάδος [2,3] η Παράκτια Ζώνη περιλαμβάνει γεωργικές, κτηνοτροφικές και βιομηχανικές εκτάσεις, μονάδες μεταποίησης προϊόντων, αστικές περιοχές με οικισμούς μόνιμης κατοικίας και β' κατοικίας, αρχαιολογικούς χώρους, ιστορικούς τόπους και μνημεία, φυσικά τοπία και οικοσυστήματα οικολογικής σημασίας όπως υγροβιότοπους, Λίμνες, Λιμνοθάλασσες, Δέλτα ποταμών.” (Αγγελίδης & Οικονόμου, 2005)

Οι χρήσεις γης έχουν επιπτώσεις στην παράκτια ζώνη. Η έντονη χρήση γης έχει μεγαλύτερες αρνητικές επιπτώσεις απ' ό τι η ασθενέστερη χρήση γης. Τα περιβαλλοντικά, τα χωροταξικά και τα πολεοδομικά προβλήματα είναι τα συνηθέστερα προβλήματα που προκαλούνται από τη χρήση γης με αποτέλεσμα την υποβάθμιση των φυσικών πόρων.

Οι ανθρώπινες δραστηριότητες στην παράκτια ζώνη διακρίνονται σε χερσαίες και σε θαλάσσιες. Οι κύριες χερσαίες δραστηριότητες αφορούν τα έργα υποδομής, η οικιστική ανάπτυξη και η εκμετάλλευση γεωργικών εκτάσεων με την χρήση λιπασμάτων και φυτοφαρμάκων. Οι θαλάσσιες δραστηριότητες αφορούν κυρίως τις μεταφορές που γίνονται, την εξόρυξη του πετρελαίου και τις ιχθυοκαλλιέργειες. Οι δραστηριότητες λοιπόν αυτές έχουν ως αποτέλεσμα τη ρύπανση της παράκτιας ζώνης. Μεγάλες ποσότητες φυτοφαρμάκων και λιπασμάτων, αστικά λύματα και βιομηχανικά απόβλητα φτάνουν στη θάλασσα μέσω χειμάρρων και ποταμών. Η ρύπανση στην παράκτια ζώνη αφορά κυρίως στο θαλάσσιο περιβάλλον, στους υδάτινους αποδέκτες, στα δέλτα των ποταμών και στις προστατευόμενες περιοχές.

Επομένως, η παράκτια ζώνη λόγω των έντονων χρήσεων γης αντιμετωπίζει πολλά προβλήματα. Οι ανθρώπινες δραστηριότητες παίζουν πολύ σημαντικό ρόλο σε αυτό αλλά και η μη ξεκάθαρη οριοθέτηση των χρήσεων γης. Η κατάσταση είναι πολύ σοβαρή και σε κάποιες περιοχές μη αναστρέψιμη γι' αυτό πρέπει να αντιμετωπιστούν άμεσα τα προβλήματα που αφορούν τον παράκτιο χώρο. (Αγγελίδης & Οικονόμου, 2005)

1.7 Ολοκληρωμένη Διαχείριση Παράκτιας Ζώνης(ΟΔΠΖ)

“Ως ΟΔΠΖ νοείται η διαδικασία η οποία διαμορφώνεται από τη συμμετοχή της διοίκησης και των κοινοτήτων, της επιστήμης και της διαχείρισης, των επιμέρους και του δημοσίου συμφέροντος για την υλοποίηση ενός ολοκληρωμένου σχεδίου για την προστασία και ανάπτυξη των παράκτιων οικοσυστημάτων και πόρων.” (GESAMP, 1996)

Οι παράκτιες ζώνες έχουν μεγάλη σημασία από άποψη περιβαλλοντική αλλά και οικονομική. Οι επιδράσεις που δέχονται είναι μεγάλες και κυρίως από τις δραστηριότητες στην ενδοχώρα. Στις παράκτιες περιοχές της υδρογείου κατοικεί το 60% του συνολικού πληθυσμού της γης. Οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε αυτές τις περιοχές είναι ποικίλες. Η αύξηση του πληθυσμού, της μετανάστευσης και της αστικοποίησης υποβαθμίζει αυτές τις περιοχές. Επομένως, είναι απαραίτητη η ειδική διαχείριση και προστασία σε αυτές τις περιοχές.

Η Ελλάδα έχει το μεγαλύτερο μήκος ακτογραμμών στη Μεσόγειο (15.000χλμ. συνολικά ,από τα οποία τα 7700 χλμ. ανήκουν σε νησιά) και αποτελείται από χιλιάδες νησιά και βραχονησίδες. Επομένως, τα προβλήματα είναι ακόμα εντονότερα.

Εικόνα 3: Χάρτης Ευρώπης (Ψηφιακό Σχολείο, n.d.)

1.8 Στόχοι της Ολοκληρωμένης Διαχείρισης Παράκτιας Ζώνης

Μέσω της ΟΔΠΖ επιδιώκεται η διατήρηση της υψηλής ποιότητας της παράκτιας ζώνης, η προστασία της βιοποικιλότητας και η βιώσιμη χρήση των φυσικών πόρων. Επιπλέον, προσπαθεί να αποκαταστήσει το υποβαθμισμένο περιβάλλον και να ελέγχει τους ρύπους. Προσδιορίζει τις περιοχές στις οποίες μπορούν να αναπτυχθούν ανθρώπινες δραστηριότητες και καθορίζει τις προδιαγραφές για να αναπτυχθούν αυτές.

Η διαχείριση της Παράκτιας Ζώνης πρέπει να είναι ολοκληρωμένη γεωγραφικά, χρονικά, διατομεακά, πολιτικά και θεσμικά, διεπιστημονικά και διαχειριστικά για να επιτευχθούν οι παραπάνω στόχοι. (Βίττης, 2004)

1.9 Αρχές για επιτυχημένη διαχείριση παράκτιας ζώνης και τα κυριότερα προβλήματα της

Οι αρχές για την επιτυχημένη διαχείριση της παράκτιας ζώνης σύμφωνα με την Ευρωπαϊκή στρατηγική είναι οι ακόλουθοι.

Αρχικά, είναι απαραίτητο να συνεργαστούν όλα τα ενδιαφερόμενα για την ΟΔΠΖ όπως οικονομικοί και κοινωνικοί εταίροι και οι κάτοικοι των παράκτιων περιοχών.

Επίσης, πρέπει να υπάρχει μια ευρεία προσέγγιση αλλά και μακροχρόνια προοπτική. Επιπλέον, είναι απαραίτητο να υπάρχει σεβασμός στις τοπικές ιδιαιτερότητες της κάθε παράκτιας περιοχής και οι δραστηριότητες που πραγματοποιούνται σε αυτές να σέβονται το φυσικό περιβάλλον. Απαραίτητο για την επιτυχημένη διαχείριση της παράκτιας ζώνης είναι η αξιοποίηση συνδυασμού μέσων όπως έρευνας και εκπαίδευσης.

Τα κυριότερα προβλήματα που παρουσιάζονται στην παράκτια ζώνη είναι τα εξής:

Η ρύπανση των χερσαίων και υδάτινων συστημάτων, η απώλεια βιολογικής ποικιλότητας, προβλήματα στην ποιότητα και στην ποσότητα των υδάτων, η εκτεταμένη παράκτια διάβρωση, η καταστροφή ενδιαιτημάτων και ο ανταγωνισμός μεταξύ χρηστών για πόρους.

1.10 Η διαχείριση της παράκτιας ζώνης στην Ελλάδα

Εικόνα 4: Χάρτης Ελλάδας (Εργαστήριο Χαρτογραφίας, n.d.)

Η Ελληνική παράκτια ζώνη είναι πολύ σημαντική τόσο από οικονομική όσο και από περιβαλλοντική πλευρά καθώς το μήκος της ακτογραμμής της είναι 16.000 χλμ περίπου (Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας,2009) και η έκταση 132.000χλμ² περίπου (Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας,2009). Το 40% της ακτογραμμής ανήκει σε νησιά και για κάθε 1χλμ² αντιστοιχούν 113μέτρα ακτής, όταν ο παγκόσμιος μέσος όρος δεν ξεπερνά τα 5μέτρα. (Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας,2009)

Η εφαρμογή παράκτιας πολιτικής στην Ελλάδα μπορεί να χαρακτηριστεί αδύναμη ακόμα. Τα διάφορα θέματα που προκύπτουν σχετικά με την παράκτια ζώνη αντιμετωπίζονται μέσω ρυθμίσεων στο επίπεδο κυρίως της περιβαλλοντικής πολιτικής και του χωροταξικού σχεδιασμού σε επιμέρους χωρικές και τομεακές πολιτικές όπως για παράδειγμα περιβάλλον, τουρισμός και αστική ανάπτυξη. Διάφορα σχέδια που έχουν προβλεφθεί δεν έχουν εφαρμοστεί ή έχουν εφαρμοστεί για κάποιο μικρό χρονικό διάστημα. Επιπλέον, ένα πολύ

σημαντικό γεγονός είναι το ότι δεν υπάρχει μηχανισμός αρμόδιος για το συντονισμό των ενεργειών που αφορούν τη διαχείριση των ακτών αλλά το σύστημα παράκτιου σχεδιασμού διαχέεται σε φορείς που ανήκουν στο τοπικό, το περιφερειακό και το εθνικό επίπεδο. Το σύστημα αυτό αντιμετωπίζει κυρίως προβλήματα που έχουν ήδη προκύψει χωρίς να προβλέπει μελλοντικά προβλήματα. Επίσης, η συνεργασία μεταξύ των διαφόρων φορέων είναι σημαντική για τη διαχείριση της παράκτιας ζώνης όμως δεν υφίσταται συνέχεια προκαλώντας με αυτόν τον τρόπο αδυναμίες. Τέλος, η ανεπαρκής πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση σε θέματα περιβάλλοντος αλλά και η μικρή συμμετοχή του κοινού σε όλα σχεδόν τα επίπεδα λήψης αποφάσεων οδηγούν σε ακόμα περισσότερα προβλήματα και δυσλειτουργίες. (Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας,2009)

Σύμφωνα με το Τεχνικό επιμελητήριο Ελλάδας οι στόχοι της χώρας για τη βιώσιμη ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών είναι οι εξής:

- Σαφής προσδιορισμός των γενικών και ειδικών επιδιώξεων για την ανάπτυξη των παράκτιων περιοχών
- Οριοθέτηση της ακτογραμμής και της κρίσιμης περιοχής της ακτής ως χώρου εθνικής ευθύνης για την προστασία των φυσικών οικοσυστημάτων
- Σε περιοχές που υπάρχει περιβαλλοντική υποβάθμιση να γίνουν προσπάθειες βελτίωσης των φυσικών πόρων και των δραστηριοτήτων των ανθρώπων
- Προσπάθεια για περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των πολιτών
- Σε περιοχές που δεν έχουν υποστεί σοβαρές περιβαλλοντικές επιπτώσεις να γίνει προσπάθεια εξασφάλισης της προστασίας τους ως εθνικού αποθέματος
- Είναι απαραίτητο να υπάρχει συγκεκριμένη διαδικασία που να εγκρίνει και να δίνει άδειες σε σημαντικά έργα και δραστηριότητες που οριοθετούνται στην παράκτια ζώνη. (Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας,2009)

2. Τουρισμός

Εικόνα 5: Τουρισμός (Εορδαία Live, n.d.)

Ο πρώτος ορισμός για τον τουρισμό διατυπώθηκε το 1942 από τους Hunziker & Graf σύμφωνα με τον οποίο «ο τουρισμός είναι το σύνολο των φαινομένων που δημιουργούνται από ένα ταξίδι και από την παραμονή σε ένα μέρος ατόμων που δεν είναι μόνιμοι κάτοικοι, εφ' όσον αυτοί δεν πάρουν άδεια παραμονής εκεί και δεν λαμβάνουν μέρος σε καμία εργασία – εκδήλωση στην περιοχή». (Βαμβουλάκη, 2007)

Σήμερα ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού (ΠΟΤ-UNWTO) δίνει τον παρακάτω ορισμό: «Ο τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των ανθρώπων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε προορισμούς και περιοχές άλλες εκτός από αυτές που αποτελούν το συνηθισμένο περιβάλλον τους (π.χ τον τόπο της μόνιμης κατοικίας τους) και για χρονικό διάστημα που δεν ξεπερνά τον ένα χρόνο, με σκοπό την αναψυχή, την ικανοποίηση των επαγγελματικών τους αναγκών κ.ά.». (Βαμβουλάκη, 2007)

2.1 Μορφές Τουρισμού

Οι τρεις βασικές μορφές τουριστικής δραστηριότητας είναι οι εξής:

- Ο εσωτερικός τουρισμός, που περιλαμβάνει τον εγχώριο και προς τα έσω τουρισμό.
- Ο εθνικός τουρισμός, που περιλαμβάνει τον εγχώριο και προς τα έξω τουρισμό.
- Ο εξωτερικός ή διεθνής τουρισμός, που περιλαμβάνει τον προς τα έσω και προς τα έξω τουρισμό.

Ανάλογα με την εποχή του έτους έχουμε τον θερινό και χειμερινό τουρισμό. Επιπλέον, ανάλογα με την τον αριθμό των τουριστών, την ηλικία τους, το κατάλυμα που θα διαμείνουν, τις επιπτώσεις στο ισοζύγιο πληρωμών της χώρας, τον τρόπο χρηματοδότησής τους και τα κοινωνιολογικά χαρακτηριστικά έχουμε διαφορετικές μορφές τουρισμού. (Παττάς, n.d.)

Οι θεματικές μορφές τουρισμού είναι οι εξής:

- Αγροτουρισμός – Τουρισμός Υπαίθρου
- Αρχαιολογικός τουρισμός
- Αρχιτεκτονικός τουρισμός
- Γαστρονομικός τουρισμός
- Εκπαιδευτικός τουρισμός
- Θαλάσσιος τουρισμός
- Θρησκευτικός τουρισμός
- Ιαματικός τουρισμός
- Ιατρικός τουρισμός
- Οικοτουρισμός
- Οινοτουρισμός
- Πολιτιστικός τουρισμός
- Τουρισμός υγείας και ευεξίας

Πίνακας 1: Οι θεματικές μορφές του τουρισμού (Alter Tourism, 2011)

2.2.1 Οικοτουρισμός

Εικόνα 6: Οικοτουριστική Δραστηριότητα (Natura, n.d.)

“Ο οικοτουρισμός αποτελεί μια μορφή τουρισμού η οποία συνδέεται με διάφορες μορφές τουριστικής δραστηριότητας στη φύση («τουρισμός φύσης» ή «φυσιολατρικός τουρισμός»). Αναπτύσσεται σε οικολογικά αξιόλογες και επί το πλείστον περιοχές θεσμοθετημένης περιβαλλοντικής προστασίας (π.χ. περιοχές Natura) και εμπεριέχει δραστηριότητες που μπορεί να έχουν επιστημονικό και εκπαιδευτικό χαρακτήρα (πχ. τουρισμός παρατήρησης των οικοσυστημάτων). (Alter Tourism, 2011)

Ο οικοτουρισμός συμπληρώνεται από ορισμένες άλλες μορφές τουρισμού όπως ο επιστημονικός τουρισμός, ο περιηγητικός/ πεζοπορικός τουρισμός και ο τουρισμός υπαίθριων δραστηριοτήτων (τουρισμός περιπέτειας) που δεν συμβάλουν εξ ορισμού απαραίτητα στην προστασία του φυσικού περιβάλλοντος, αλλά περιλαμβάνουν όλες εκείνες τις δραστηριότητες που διοργανώνονται στο φυσικό περιβάλλον και εν μέρει έχουν έντονο το στοιχείο της περιπέτειας.” (Alter Tourism, 2011)

“Ο όρος "οικοτουρισμός" εμφανίστηκε στα τέλη της δεκαετίας του 1980 και προήλθε από τη συνάντηση δύο παράλληλων τάσεων που εμφανίστηκαν στους τομείς του τουρισμού και της προστασίας του περιβάλλοντος. ” (Υπουργείο Ανάπτυξης, n.d.)

"Ο οικοτουρισμός είναι τουρισμός στη φύση που συμβάλλει στην προστασία της διοχετεύοντας οικονομικούς πόρους στις προστατευόμενες περιοχές, δημιουργώντας θέσεις εργασίας για τις τοπικές κοινωνίες και προσφέροντας περιβαλλοντική εκπαίδευση." (Υπουργείο Ανάπτυξης, n.d.)

"Οικοτουρισμός είναι τουρισμός στη φύση (nature-based) που επικεντρώνεται στη δημιουργία ευκαιριών για μάθηση ενώ, παράλληλα, αποφέρει οφέλη σε τοπικό και περιφερειακό επίπεδο και διέπεται από τις αρχές της αειφορίας στη χρήση των φυσικών, κοινωνικών, πολιτιστικών και οικονομικών πόρων." (Υπουργείο Ανάπτυξης, n.d.)

"Οικοτουρισμός είναι ο αειφόρος, οικολογικά, τουρισμός στη φύση, που αναδεικνύει το φυσικό τοπίο και τον πολιτισμό, προεκτείνει την γνώση και κατανόηση που έχουν οι τουρίστες για αυτά, προωθεί την προστασία της φύσης και συμβάλλει στην ευημερία των ντόπιων." (Υπουργείο Ανάπτυξης, n.d.)

"Ο οικοτουρισμός είναι μια μορφή τουρισμού η οποία εμπνέεται κυρίως από την φυσική κληρονομιά μιας περιοχής και τον τοπικό πολιτισμό. Ο οικοτουρίστας επισκέπτεται περιοχές σχετικά μη ανεπτυγμένες με πνεύμα εκτίμησης, συμμετοχής και ευαισθησίας. Ο οικοτουρίστας κάνει συνετή χρήση των φυσικών πόρων και της άγριας ζωής και συνεισφέρει στην περιοχή που επισκέπτεται μέσω εργασίας ή οικονομικών πόρων που διοχετεύονται άμεσα στην προστασία της φύσης και στη βελτίωση της ευημερίας των τοπικών κατοίκων." (Υπουργείο Ανάπτυξης, n.d.)

"Ο οικοτουρισμός είναι τουρισμός στη φύση ο οποίος επικεντρώνεται στη βελτίωση ή στη διατήρηση των φυσικών συστημάτων." (Φωτίου, 2002)

"Ο οικοτουρισμός είναι υπεύθυνο ταξίδι σε φυσικές περιοχές το οποίο προστατεύει το περιβάλλον και διατηρεί την ευημερία των τοπικών κατοίκων." (Φωτίου, 2002)

"Οικοτουρισμός είναι ο τουρισμός στη φύση ο οποίος περιλαμβάνει εκπαίδευση σχετική με την ερμηνεία του περιβάλλοντος και διέπεται από τις αρχές της αειφορικής διαχείρισης του περιβάλλοντος." (Φωτίου, 2002)

Αντίστοιχοι ορισμοί έχουν προταθεί από πολλούς ερευνητές, διεθνείς οργανισμούς και κρατικούς φορείς τουριστικής πολιτικής.

Ο όρος οικοτουρισμός αναφέρεται σε “τουριστικές δραστηριότητες που βασίζονται σε περιβαλλοντικά υπεύθυνα ταξίδια και επισκέψεις που γίνονται για την απόλαυση και αναγνώριση της σημασίας της φύσης σε σχετικά αδιατάρακτες φυσικές περιοχές και οι οποίες επισκέψεις, συμβάλλουν στις προσπάθειες διατήρησης, έχουν χαμηλή επίδραση στο περιβάλλον και προωθούν την ενεργή κοινωνικοοικονομική συμμετοχή του τοπικού πληθυσμού.” (Φωτίου, 2002)

Ο ορισμός αυτός καλύπτει σε μεγάλο βαθμό τα στοιχεία που είναι απαραίτητα για να χαρακτηριστούν οι δραστηριότητες ως οικοτουριστικές.

Σύμφωνα με τους παραπάνω ορισμούς, τα στοιχεία που χαρακτηρίζουν τον οικοτουρισμό είναι τα εξής:

-Ο οικοτουρισμός συνδέεται άμεσα με το φυσικό περιβάλλον και την πολιτιστική κληρονομιά των περιοχών στις οποίες εφαρμόζεται.

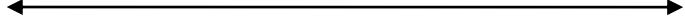
-Ο οικοτουρισμός έχει ως στόχο την ευημερία των κατοίκων της περιοχής στην οποία εφαρμόζεται.

-Απαραίτητη προϋπόθεση του οικοτουρισμού είναι ο σεβασμός στο περιβάλλον.
(Φωτίου, 2002)

Το «φάσμα» του οικοτουρισμού:

Όλοι οι ορισμοί του τουρισμού κυμαίνονται σε ένα φάσμα το οποίο αποτελείται από δύο άκρα. Στο ένα άκρο βρίσκεται η παθητική στάση η οποία αποδίδει μικρή ευθύνη στον οικοτουρίστα για την κατάσταση του περιβάλλοντος και την τοπική κοινωνία την οποία επισκέπτεται. Στο άλλο άκρο βρίσκεται η ενεργητική στάση η οποία αποδίδει υψηλές ευθύνες στον τουρίστα. Σχηματικά το φάσμα αποδίδεται στον παρακάτω πίνακα. (Υπουργείο Ανάπτυξης, n.d.)

ΦΑΣΜΑ ΟΙΚΟΤΟΥΡΙΣΜΟΥ

Ακραίος πόλος:		Ακραίος πόλος:
Χαμηλή ευθύνη Ανθρώπινου παράγοντα		υψηλή ευθύνη ανθρώπινου παράγοντα
Κάθε μορφή τουρισμού είναι οικοτουρισμός		Οικοτουρισμός είναι ανέφικτος
	Παθητική στάση (αποφυγή πρόκλησης φθορών)	Ενεργητική στάση (προστασία του περιβάλλοντος.)

Πίνακας 2: Φάσμα Οικοτουρισμού (Υπουργείο Ανάπτυξης, n.d.)

Στο αριστερό άκρο βρίσκεται η πρόθεση απλώς για οικοτουριστική ανάπτυξη που αγνοεί τις επιπτώσεις στο περιβάλλον και στο δεξί άκρο βρίσκεται η ενεργητική συμβολή του οικοτουρισμού στην προστασία της φύσης που καταλήγει αδύνατη καθώς κάθε μορφή τουρισμού δημιουργεί αλλοιώσεις στο περιβάλλον. Η γενική πρόθεση είναι η μετακίνηση από το αριστερό προς το δεξί άκρο. Το ζήτημα που προκύπτει είναι να αποφασίσει καθένας σε ποιο από τα δύο σημεία επιθυμεί να βρίσκεται. (Υπουργείο Ανάπτυξης, n.d.)

Γενικά χαρακτηριστικά του οικοτουρισμού:

Για να γίνει αντιληπτή η έννοια του οικοτουρισμού αναφέρονται παρακάτω κάποια χαρακτηριστικά του.

Χαρακτηριστικά Οικοτουρισμού

Ηλικίες οικοτουριστών	κυμαίνονται μεταξύ 35 και 54.
Φύλο οικοτουριστών	Είναι 50% άντρες και 50% γυναίκες.
Μορφωτικό επίπεδο	82% πτυχιούχοι πανεπιστημίου.
Μέση διάρκεια των ταξιδιών	8 με 14 μέρες.
Λόγοι του ταξιδιού	Απόλαυση ηρεμίας και φυσικού τοπίου. Γνωριμία με συναρπαστικές παρθένες περιοχές.
Κύριες δραστηριότητες ταξιδιωτών	Το περπάτημα, η παρατήρηση της άγριας ζωής και του άγριου φυσικού τοπίου.

Πίνακας 3: Χαρακτηριστικά Οικοτουρισμού (Υπουργείο Ανάπτυξης, n.d.)

Σύμφωνα λοιπόν με τον παραπάνω πίνακα οι οικοτουρίστες είναι μεσήλικες με υψηλό μορφωτικό επίπεδο. Επιλέγουν να επισκεφτούν ένα μέρος με στόχο την ηρεμία και την απόλαυση φυσικών τοπίων. Δεν επιλέγουν μέρη με πολύ κόσμο και φασαρία. Επιθυμούν να γνωρίσουν μέρη που δεν τα έχουν ξαναδεί και να τα περιηγηθούν. Οι κύριες δραστηριότητες τους αφορούν την παρατήρηση της φύσης και τη φυσική άσκηση.

2.2.2 Γενικές πληροφορίες για τον τουρισμό και τον οικοτουρισμό

Ο τουρισμός αποτελεί μια από τις κυριότερες πηγές εσόδων της χώρας μας. Το 2013 η Ελλάδα υποδέχτηκε 17.919.581 τουρίστες (Ικκος, 2015) και εισέπραξε €11,7 δις. (Ικκος, 2015). Η Ελλάδα λόγω του φυσικού, ιστορικού και πολιτιστικού πλούτου της υπήρξε από πολύ παλιά τόπος περιηγητών. Βέβαια, παρ' όλα τα μεγάλα ποσοστά τουρισμού το επίπεδο των προσφερόμενων υπηρεσιών και υποδομών δεν είναι και το καλύτερο.

Όσο περνούν τα χρόνια, οι απαιτήσεις των τουριστών ως προς το επίπεδο των υποδομών και των υπηρεσιών όλο και αυξάνεται. Επομένως, υπάρχει προτίμηση σε περιοχές όπου το επίπεδο αυτών είναι υψηλό. Επίσης, παρατηρείται μια τάση ευαισθητοποίησης των τουριστών σε θέματα περιβάλλοντος καθώς αναζητούν εναλλακτικές μορφές αναψυχής με βιωματικές εμπειρίες. Επιπλέον, έχουμε μετάβαση από το μοντέλο παθητικού τουρισμού σε ένα πιο ενεργητικό.

Ο τουρισμός έχει επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον είτε σημαντικές είτε ανεπαίσθητες. Οι επιπτώσεις αυτές γίνονται αντιληπτές στο πέρασμα του χρόνου. Στις παράκτιες περιοχές όπου ο τουρισμός είναι πιο έντονος οι αρνητικές συνέπειες του είναι μεγαλύτερες. Επιπλέον, και στα νησιά συμβαίνει αυτό λόγω της μικρής έκτασης τους.

Τα νησιά έχουν οικοσυστήματα με ιδιαιτερότητες καθώς είναι απομονωμένα από τον ηπειρωτικό χώρο. Χαρακτηρίζονται από μεγάλη ποικιλότητα, ενδημισμούς και αυξημένη ευαισθησία στις διαταραχές. Επίσης, παρατηρείται πολύ συχνά στα νησιά χαμηλότερο επίπεδο υποδομών εξαιτίας του μικρού μεγέθους τους και της απομόνωσης τους. Για παράδειγμα υπάρχουν προβλήματα λειψυδρίας σε πολλά νησιά όπως τις Οινούσες. Τα ίδια χαρακτηριστικά παρατηρούνται και στις ορεινές περιοχές. Ο τουρισμός στα νησιά είναι πιο έντονος το καλοκαίρι ενώ στις ορεινές περιοχές είναι πιο έντονος το χειμώνα.

Εικόνα 7:Οικοτουρισμός στην παραλία(Creta Live,2015) Εικόνα 8:Οικοτουρισμός στο βουνό (Greece, n.d.)

Στον πίνακα που ακολουθεί δίνονται τα ποσοστά επί της εκατό συμμετοχής της τουριστικής οικονομίας στο ΑΕΠ της Ελλάδας και οι άμεσες τουριστικές εισπράξεις κατά την περίοδο 2000-2013.

Τουρισμός & ΑΕΠ 2000-2013

Έτος	% Συμμετοχή Τουριστικής Οικονομίας στο ΑΕΠ	Άμεσες Τουριστικές Εισπράξεις (εκατ. €)
2000	16,6%	10.061,2
2001	17,1%	10.579,9
2002	16,5%	10.284,7
2003	15,9%	9.495,3
2004	16,3%	10.347,8
2005	17,6%	10.729,5
2006	17,8%	11.356,7
2007	17,5%	11.319,2
2008	16,8%	11.635,9
2009	15,9%	10.400,2
2010	16,0%	9.611,3
2011	15,8%	10.504,7
2012	16,4%	10.442,5
2013	16,3%	12.152,2

Πίνακας 4: Ποσοστά επί της % συμμετοχής τουριστικής οικονομίας στο ΑΕΠ της Ελλάδας και άμεσες τουριστικές εισπράξεις από το 2000 έως και το 2013 (ΣΕΤΕ, 2014)

Από τον παραπάνω πίνακα τα εξαγωγικά συμπεράσματα είναι τα παρακάτω:

- Ο μέσος όρος συνεισφοράς του τουρισμού στο ΑΕΠ είναι σχετικά σταθερός από το 2000 έως και το 2013 και κυμαίνεται στο 16,6% του συνολικού ΑΕΠ της χώρας.
- Παρόλο που συρρικνώνεται το συνολικό ΑΕΠ χρόνο με το χρόνο οι τουριστικές εισπράξεις παραμένουν σχετικά σταθερές με εξαίρεση το 2009 και το 2010 όπου φαίνεται η ουσιαστική επίδραση της οικονομικής κρίσης στο ΑΕΠ.

- Το 2013 έχουμε συρρίκνωση του συνολικού ΑΕΠ (Τα Νέα, 2014) σταθερό ποσοστό συνεισφοράς αλλά παράλληλα συνεχώς αυξανόμενη κίνηση τουριστών με αριθμό 17,9 εκατομμύρια επισκέπτες (Ζοπουνίδης, et al., 2015) έναντι του 2004 που ήταν 11,7 εκατομμύρια (Ζοπουνίδης, et al., 2015). Έτσι λοιπόν εξηγείται η απόδοση των 12.152,2 του 16,3% στο ΑΕΠ για το έτος 2013.

2.2.3 Μερικές από τις πιο συχνές αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού

Ο μεγάλος αριθμός τουριστών στο ίδιο μέρος προκαλεί συνήθως συγκέντρωση μεγάλου όγκου στερεών και υγρών αποβλήτων και απορριμμάτων, ειδικά στις παραλίες το καλοκαίρι. Επίσης, παρατηρούνται συχνά και προβλήματα ηχορύπανσης τόσο από τους ίδιους τους τουρίστες όσο και από τη μουσική των μαγαζιών στην οποία βρίσκονται. Οι ντόπιοι κάτοικοι, ειδικά τους καλοκαιρινούς μήνες, υποφέρουν από την ηχορύπανση, γεγονός που μειώνει το επίπεδο της διαβίωσης τους.

Ένα παράδειγμα αρνητικού τουρισμού είναι το εξής: Κάθε καλοκαίρι στα Μάλια της Κρήτης, βασικός προορισμός Βορειοευρωπαίων νέων, οι ντόπιοι κάτοικοι και οι καταστηματάρχες υποφέρουν από τις φασαρίες και τους τσακωμούς που προκαλούν οι τουρίστες. Γι' αυτό λοιπόν το λόγω οι μαγαζάτορες έχουν προσλάβει άντρες security για να επεμβαίνουν όπου και όταν χρειάζεται. (Χουλάκης, 2011)

Στη Μεσόγειο, η συγκέντρωση των πλαστικών υπολογίζεται σε 2.000 ανά τετραγωνικό χιλιόμετρο. Το γεγονός αυτό οφείλεται στην περικλειστή θάλασσα και στο ότι περιβάλλεται από χώρες με υψηλά επίπεδα τουρισμού. (Οικολογική Επιθεώρηση, n.d)

Εικόνα 9: Σκουπίδια στις παραλίες το καλοκαίρι (artagoni-2nd life, 2007)

Για την εξυπηρέτηση του μεγάλου όγκου των τουριστών, ειδικά στις παράκτιες περιοχές, είναι απαραίτητη η ανέγερση ξενοδοχειακών μονάδων, γεγονός που μπορεί να αλλοιώσει τον τοπικό χαρακτήρα της περιοχής, χρησιμοποιώντας ξένες αρχιτεκτονικές τεχνοτροπίες προς την παραδοσιακή φυσιογνωμία.

Για την πρόσβαση των τουριστών σε απομονωμένες περιοχές είναι απαραίτητη η διάνοιξη δρόμων, γεγονός που καταστρέφει την πανίδα και διαταράσσει την ησυχία τόπων αναψυχής. Επιπλέον, αρκετοί τουρίστες κόβουν άνθη και κλαδιά, καταστρέφοντας έτσι φυτοκοινότητες. Το γεγονός αυτό οφείλεται συνήθως σε έλλειψη οικολογικής συνείδησης και εκπαίδευσης.

Περιοχές με ιστορικά μνημεία αντιμετωπίζουν συχνά προβλήματα από τους τουρίστες, όπως μεγάλος όγκος απορριμμάτων, φθορές και καταστροφές στα μνημεία, προβλήματα ηχορύπανσης και συνωστισμού.

Τέλος, ο τουρισμός μπορεί να οδηγήσει τον ντόπιο πληθυσμό στην ξενομανία και στη σταδιακή απομάκρυνση τους από τα ήδη , έθιμα και τις παραδόσεις τους. Ειδικά στην Ελλάδα το φαινόμενο αυτό είναι συχνό καθώς οι ντόπιοι Έλληνες δέχονται μεγάλοι επιρροή από τους τουρίστες των αναπτυγμένων δυτικών χωρών.

Η τουριστική ανάπτυξη λοιπόν, σύμφωνα με τα παραπάνω, μπορεί να υποβαθμίσει τόσο το φυσικό, όσο και το οικονομικό , κοινωνικό και πολιτιστικό περιβάλλον ενός τουριστικού προορισμού. Η αλλοίωση φυσικών πόρων μιας τουριστικής περιοχής οδηγεί σε μείωση των τουριστών ή σε συγκέντρωση ανεπιθύμητης μορφής τουριστών.

Εικόνα 10: Αρνητικός τουρισμός (Ολμο, 2014)

2.2.4 Στόχοι και οφέλη του οικοτουρισμού

Ο κύκλος της τουριστικής ανάπτυξης είναι ο εξής: Αρχικά, μια περιοχή χαρακτηρίζεται από υψηλή οικολογική και αισθητική ποιότητα και αποτελεί πόλο έλξης τουριστών. Στη συνέχεια οι συχνές επισκέψεις τουριστών αλλοιώνουν τους φυσικούς πόρους και η τουριστική περιοχή καταλήγει στην κόπωση και την παρακμή με πολλά περιβαλλοντικά προβλήματα. Όταν μια περιοχή φτάσει σε αυτή τη φάση τότε έχει κλείσει στον κύκλο του ως τουριστικό προϊόν. (Τ.Ε.Ι. Στερεάς Ελλάδας, n.d)

Στις μέρες μας παρατηρείται μια συχνότερη επιθυμία των τουριστών για διακοπές σε μη υποβαθμισμένα περιβάλλοντα με έντονα τοπικά στοιχεία και παραδόσεις. Από την άλλη και οι ντόπιοι προσπαθούν να αναδείξουν όσο το δυνατόν καλύτερα τα τοπικά χαρακτηριστικά της κοινωνίας τους και κάνουν ότι καλύτερο μπορούν για να τα διατηρήσουν. Επομένως, υπάρχει μια τάση απομάκρυνσης της έννοιας της ανάπτυξης από την κλασική «οικονομιστική» αντίληψη. (Τ.Ε.Ι. Στερεάς Ελλάδας, n.d)

Παρατηρείται λοιπόν στροφή από τις εντατικές μορφές τουρισμού σε πιο ήπιες μορφές τουρισμού. Αυτή η αειφόρος ανάπτυξη ονομάζεται βιώσιμος τουρισμός, αγροτουρισμός, πράσινος τουρισμός, πολιτιστικός τουρισμός ή καλύτερα οικοτουρισμός. (Τ.Ε.Ι. Στερεάς Ελλάδας, n.d)

Ο οικοτουρισμός προωθεί την περιβαλλοντική εκπαίδευση και διαχειρίζεται το φυσικό περιβάλλον με βιώσιμο τρόπο. Επίσης, συμβάλλει στην ολοκληρωμένη περιβαλλοντική διαχείριση μιας περιοχής παρεμβαίνοντας και διαμορφώνοντας τις τάσεις και τα χαρακτηριστικά των τοπικών φορέων, των επιχειρηματιών και των επισκεπτών. (Τ.Ε.Ι. Στερεάς Ελλάδας, n.d)

Αναλυτικότερα οι στόχοι του οικοτουρισμού είναι οι παρακάτω.

Αρχικά, η ορθή οικοτουριστική ανάπτυξη ενημερώνει, πληροφορεί και εκπαιδεύει κατάλληλα τους επισκέπτες αλλά και τους επιχειρηματίες για τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να προκαλέσουν στο περιβάλλον. Σε περιπτώσεις που παρουσιάζονται προβλήματα προσπαθεί να τα επιλύει αλλά και να μειώνει τις αρνητικές επιπτώσεις από την παρουσία των επισκεπτών στο περιβάλλον. Επίσης, οι τουρίστες συχνά συμμετέχουν και οι ίδιοι στην προστασία του περιβάλλοντος με διάφορες ενέργειες από πλευράς τους. Στα πλαίσια του οικοτουρισμού οι εξορμήσεις των τουριστών γίνονται σε μικρές ομάδες για να μην υπάρχουν

προβλήματα υπερσυγκέντρωσης. Επιπροσθέτως, συχνά αποτελεί πηγή χρηματοδότησης προγραμμάτων προστασίας της φύσης αλλά και μέρος προγραμμάτων περιβαλλοντικής διαχείρισης. Τέλος, τα κτίσματα είναι κατασκευασμένα από υλικά τα οποία είναι φιλικά προς το περιβάλλον αλλά και σύμφωνα με την τοπική τεχνοτροπία έτσι ώστε να μην χάνεται το τοπικό στοιχείο. (Τ.Ε.Ι. Στερεάς Ελλάδας, n.d)

Αυτό συμβαίνει και στο εξωτερικό σε αντίστοιχους τουριστικούς προορισμούς, όπως για παράδειγμα η κατασκευή του τεχνητού νησιού Saadiyat Island στο Abudabi. (Turner & Townsend, 2011)

Τα οφέλη από τον οικοτουρισμό είναι κυρίως τα εξής.

Ο οικοτουρισμός ενισχύει το επίπεδο της γνώσης των ανθρώπων αλλά και τους ευαισθητοποιεί απέναντι στο περιβάλλον. Επίσης, προστατεύει πολλά σπάνια είδη φυτών και ζώων τα οποία αποτελούν κίνητρο για να τα επισκεφτούν τουρίστες. Το κίνητρο αυτό αυξάνεται όταν τα περιβαλλοντικά στοιχεία μιας περιοχής διατηρούνται καλά και μειώνεται όταν τα στοιχεία μιας περιοχής είναι υποβαθμισμένα. Επομένως, είναι απαραίτητο να διατηρούνται σε καλό επίπεδο τα περιβαλλοντικά στοιχεία μιας περιοχής χρησιμοποιώντας ηπιότερες μορφές τουρισμού αλλά και αυξάνοντας το επίπεδο της περιβαλλοντικής εκπαίδευσης και ευαισθητοποίησης. (Τ.Ε.Ι. Στερεάς Ελλάδας, n.d)

Για το σκοπό αυτό έχει ιδρυθεί και το TIES(the international ecotourism society), η οποία είναι μια μη κερδοσκοπική οργάνωση που έχει δεσμευτεί για την προώθηση υπεύθυνων πρακτικών τουρισμού που ωφελούν τις τοπικές κοινότητες. Έχει αναπτύξει ένα Παγκόσμιο δίκτυο που καλύπτει περισσότερες από 135 χώρες, με τα μέλη της να αναπτύσσουν σημαντικές προσπάθειες για να κάνουν τα ταξίδια και τον τουρισμό πιο βιώσιμο. (Ecotourism society, n.d.)

Εικόνα 11: Rafting στο Βόρνεο (Αναστασάκη, 2012)

3. Case study: Οινούσσες

Ο στόχος του case study είναι να παρουσιαστούν με απλό και κατανοητό τρόπο προτάσεις ανάπτυξης του παράκτιου οικοτουρισμού των Οινουσσών. Αναλυτικότερα, ο σκοπός του κυρίως θέματος της εργασίας είναι να αναδείξει τρόπους με τους οποίους μπορεί να αναπτυχθεί ο οικοτουρισμός ενός μικρού νησιού, όπως είναι οι Οινούσσες, χωρίς όμως αυτοί να έρχονται αντιμέτωποι με τα ήθη, έθιμα και ιδιοσυγκρασία του ντόπιου πληθυσμού αλλά και φυσικά χωρίς να επιβαρύνουν καθόλου το περιβάλλον. Είναι προτάσεις που αξιοποιούν τις υπάρχουσες υποδομές και άκρως φιλικές στο φυσικό περιβάλλον. Επίσης, ενισχύουν την οικονομία του νησιού και παρέχουν ευκαιρίες ψυχαγωγίας όχι μόνο στους τουρίστες του νησιού αλλά και στους μόνιμους κατοίκους του. Επιπλέον, αναδεικνύουν την ιστορία του νησιού, τις συνήθειες του πληθυσμού του αλλά και τα ντόπια προϊόντα που παράγουν. Δίνουν την ευκαιρία να γνωρίσουν οι τουρίστες τις ομορφιές που κρύβονται σε αυτό το νησί και να τις ενισχύσουν με δικές τους πινελιές.

3.1 Λίγα Λόγια για τις Οινούσσες

Εικόνα 12: Νήσος Οινούσσαι (Πανεπιστήμιο Αιγαίου, n.d)

Γεωγραφική θέση

Οι Οινούσσες βρίσκονται στο βόρειο Ανατολικό άκρο της Χίου σε κοντινή απόσταση από την Μικρασιατική χερσόνησο της Ερυθραίας. Πρόκειται για ένα σύμπλεγμα 9 νήσων και βραχονησίδων εκ των οποίων κατοικείται μόνο η Οινούσσα. Έχει έκταση 14 τετραγωνικά χιλιόμετρα και απέχει 174 ναυτικά μίλια από τον Πειραιά και 9,5 ναυτικά μίλια από την χώρα της Χίου. (Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου & Δήμος Οινουσσών, 2009)

Φυσικό περιβάλλον- Παραλίες κολύμβησης

Το σύνολο της έκτασης των Οινουσσών, από κοινού με τη βόρεια Χίο, απαρτίζουν περιοχή που έχει ενταχθεί στο πρόγραμμα φύση 2000 (Natura 2000), ενώ χερσαία τμήματα του νησιού και του συμπλέγματος έχουν χαρακτηριστεί ως καταφύγια άγριας ζωής. Η περιοχή του λιμένος εντάσσεται στο παραθαλάσσιο τμήμα της περιοχής Natura 2000 ‘GR4130001- Βόρεια Χίος και νήσοι Οινούσες και παράκτια θαλάσσια ζώνη’ που είναι χαρακτηρισμένη ως ‘Περιοχή κοινοτικού ενδιαφέροντος’ ενώ βρίσκεται σε μικρή απόσταση από το καταφύγιο άγριας ζωής του συμπλέγματος νησίδων ‘Άγιος Παντελεήμονας και Πατερόνησος’.

Ανατολικά των λιμενικών εγκαταστάσεων υπάρχει μικρής έκτασης ορμίσκος ο οποίος χρησιμοποιείται από λουόμενους ως παραλία κολύμβησης κατά την διάρκεια των θερινών μηνών. Ωστόσο, η μικρή απόσταση από τις λιμενικές εγκαταστάσεις του οικισμού, η περιορισμένη έκταση του παραπάνω όρμου, καθώς επίσης και η βραχώδης μορφολογία της

υποβαθμίζουν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της. (Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου & Δήμος Οινουσσών, 2009)

Κλίμα

Το κλίμα των Οινουσσών ανήκει στην κατηγορία του Μεσογειακού. (Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου & Δήμος Οινουσσών, 2009)

Ιστορία

Εικόνα 13:Οινούσσες (Εθνος, 2011)

Στην αρχαιότητα το νησί ήταν φημισμένο για το καλό κρασί του και πιστεύεται ότι από τη ρίζα της λέξης οίνος προέρχεται και το όνομα Οινούσσες. Η ονομασία Εγνούσα, που χρησιμοποιούν οι κάτοικοι του νησιού προέρχεται από το αρχαία όνομα του φυτού λυγαριάς, "άγνος", που υπάρχει παντού στο νησί. Αναφέρεται ήδη κατά τον 6ο αι. π.Χ. από τον Εκαταίο και αργότερα από τον Θουκυδίδη. Ο Ηρόδοτος μας πληροφορεί ότι όταν οι Φωκαείς ζήτησαν από τους Χίους να εγκατασταθούν εκεί, ύστερα από την καταστροφή της πόλης τους από τους Πέρσες, οι Χίοι αρνήθηκαν την πώληση του νησιού για να μην χάσουν τα εμπορικά προνόμια. Στο νησί δεν έχουν πραγματοποιηθεί συστηματικές ανασκαφές, έχουν εντοπιστεί όμως λιγιστές αρχαιότητες (οικιστικά λείψανα, ψηφιδωτά κλπ). Στο λιμάνι της Οινούσσας ο επισκέπτης συναντά το άγαλμα της Οινουσιώτισσας, μιας χάλκινης γοργόνας με στέμμα και ιστιοφόρο στο αριστερό χέρι, καθώς οι ελάχιστοι πόροι των νησιών έστρεψαν τους κατοίκους προς τη ναυτιλία και δεν είναι τυχαίο ότι από εδώ κατάγονται πολλοί εφοπλιστές. Στο νησί δε, λειτουργούν Ναυτικό Λύκειο, Ναυτικό Μουσείο και Ακαδημία του Εμπορικού Ναυτικού. (Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου & Δήμος Οινουσσών, 2009)

Πολιτιστικά στοιχεία

Ολόκληρος ο οικισμός χαρακτηρίζεται παραδοσιακός (ΦΕΚ 381/27-5-1999). Στον οικισμό της Οινούσσας δεν παρουσιάζονται περιοχές ιδιαίτερου αρχαιολογικού ενδιαφέροντος. (Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου & Δήμος Οινουσσών, 2009)

Αξιοθέατα:

Ναυτικό μουσείο

Ιδρύθηκε το 1965 για να στεγάσει μοντέλα πλοίων, μισομόντελα, πίνακες ζωγραφικής, ναυτικά όργανα, έγγραφα και βιβλία, όλα σχετικά με τη ναυτική παράδοση των Οινουσσών. (Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου, n.d)

Πνευματικό κέντρο

Στο Πνευματικό Κέντρο πραγματοποιούνται διάφορες διαλέξεις από αξιόλογους ανθρώπους, χριστουγεννιάτικες εκδηλώσεις, αλλά και συνέδρια από τοπικούς και ξένους φορείς. (Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου, n.d)

Μοναστήρι

Η Ιερά Μονή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου βρίσκεται στη πλευρά του νησιού που βλέπει τη Χίο. Οι μοναχές ασχολούνται με διάφορα διακονήματα, με την αγιογραφία, το χρυσοκέντημα ιερών εικόνων, καθώς και την πλεκτική και την ιεροραπτική για τις ανάγκες τους. (Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου, n.d)

Άγιος Νικόλαος

Ο άγιος Νικόλαος είναι ο καθεδρικός ναός των Οινουσσών. (Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου, n.d)

Εικόνα 14: Άγιος Νικόλαος Οινουσσών (Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου, n.d)

Πληθυσμός

Οι Οινούσσες διοικητικά υπάγονται στον Δήμο της Χίου, οι κάτοικοι είναι συγκεντρωμένοι στον μοναδικό οικισμό του νησιού, το Μανδράκι. Ο πληθυσμός υπολογίζεται σε 1.050 κατοίκους σύμφωνα με την απογραφή του 2001 για μια συνολική έκταση 17.427 στρεμμάτων. Εκ του πληθυσμού υπολογίζεται ότι 259 κάτοικοι είναι απασχολούμενοι, 69 περίπου δήλωσαν άνεργοι και 596 είναι οικονομικά μη ενεργοί. (Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου & Δήμος Οινουσσών, 2009)

Δίκτυα

Οδικό δίκτυο

Στο νησί των Οινουσσών οδικό δίκτυο υπάρχει, αεροπορική υποδομή δεν υπάρχει, η εξυπηρέτηση των αναγκών πραγματοποιείται από ελικοδρόμιο και δια μέσου θαλάσσης. Η ακτοπλοϊκή σύνδεση με την Χίο πραγματοποιείται από τις λιμενικές εγκαταστάσεις στον οικισμό της Οινούσσας στη νότια πλευρά του νησιού. Τη σύνδεση εξυπηρετεί καθημερινά το πλοίο Οινούσσαι 3. Επίσης 5 θαλάσσια ταξί εξυπηρετούν την σύνδεση με το χωριό Λαγκάδα της Χίου, τα οποία όμως δεν έχουν την δυνατότητα μεταφοράς οχημάτων ούτε μεγάλων φορτίων. Επομένως, από τα υφιστάμενα έργα εξυπηρετούνται: 1. Ε/Γ-Ο/Γ πλοίο με το όνομα 'Οινούσσες 3', 2. θαλάσσια ταξί, 3. Πλήθος αλιευτικών σκαφών μικρού ή μεσαίου μεγέθους και 4. Σκάφη αναψυχής. (Περιφέρεια Βόρειου Αιγαίου & Δήμος Οινουσσών, 2009)

Επιχειρήσεις:

Ενοικιαζόμενες επιπλωμένες κατοικίες

Δεν υπάρχουν ξενοδοχεία στο νησί αλλά ενοικιαζόμενες επιπλωμένες κατοικίες. Κάποιες από αυτές έχουν θέα στη θάλασσα. Ο συνολικός αριθμός των δωματίων είναι περίπου 16. (Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου, n.d)

Καταστήματα

Τα καταστήματα που υπάρχουν στο νησί είναι τα εξής:

-Βιβλιοπωλείο, το οποίο στεγάζεται σε ένα από τα παλαιότερα αρχοντικά των Οινουσσών οικοδομημένο σύμφωνα με την παραδοσιακή Αιγνουσσίωτικη αρχιτεκτονική.

-Μαγαζί με τουριστικά και εποχιακά ήδη για όσους επιθυμούν κάποιο αναμνηστικό από το νησί.

Επίσης, υπάρχει ένα περίπτερο και ένα mini-market. (Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου, n.d)

Εστιατόρια - Καφετέριες

Το νησί αποτελείται από 4 εστιατόρια και 5 καφετέριες. (Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου, n.d)

Εικόνα 15: Η χάλκινη γοργόνα των Οινουσσών (Μηχανή του Χρόνου, 2015)

Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη

Στις Οινούσες υπάρχει ιατρείο το οποίο παρέχει στους ντόπιους κάτοικους αλλά και στους τουρίστες ιατροφαρμακευτική περίθαλψη. Επίσης, υπάρχει και φαρμακείο στο νησί. Βέβαια, νοσοκομείο δεν υπάρχει και γι' αυτό το λόγο έκτακτα περιστατικά μεταφέρονται στη Χίο.

Υπηρεσίες

Στις Οινούσες υπάρχει Εθνική Τράπεζα Ελλάδος στην πλατεία Ναυτοσύνης. Το γεγονός αυτό είναι πολύ σημαντικό καθώς μπορεί να εξυπηρετήσει τις διάφορες συναλλαγές των τουριστών.

Επίσης, υπάρχει αστυνομία, λιμεναρχείο και ταχυδρομείο. Και οι τρεις αυτές υπηρεσίες είναι απαραίτητες για τον ντόπιο πληθυσμό αλλά και για τους τουρίστες.

Επιπροσθέτως, στις Οινούσες υπάρχει το Ναυτιλιακό Κέντρο Τεκμηρίωσης (ΝΑ.Κ.Τ.) το οποίο δημιουργήθηκε με στόχο να ενισχύσει τις εκπαιδευτικές δομές του νησιού αξιοποιώντας νέες τεχνολογίες πληροφορικής και επικοινωνιών. Το ΝΑ.Κ.Τ. παρέχει στους επισκέπτες του τη δυνατότητα πρόσβασης σε Ηλεκτρονική και σε Παραδοσιακή Βιβλιοθήκη και πραγματοποιεί σεμινάρια, συνέδρια, ημερίδες και εκδηλώσεις. Το ΝΑ.Κ.Τ. αποτελεί σημείο αναφοράς στην ευρύτερη περιοχή του Βορείου Αιγαίου. Οι κάτοικοι του νησιού, οι εκπαιδευτικοί του αλλά και οι επισκέπτες του μπορούν να επισκέπτονται αυτόν τον πολιτισμένο χώρο και να περνούν δημιουργικές ώρες. (Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου, n.d)

Σύστημα Ύδρευσης

Το σύστημα ύδρευσης του νησιού λειτουργεί κανονικά χωρίς κανένα πρόβλημα.

Πρώτες ύλες

Στο νησί υπάρχει αρκετή διαθεσιμότητα φρέσκων ψαριών. Οι ψαράδες πηγαίνουν καθημερινά για ψάρεμα με τις βάρκες τους και έτσι το φρέσκο ψάρι στο νησί είναι άφθονο. Επίσης, οι Οινούσες φημίζονται για τα αμπέλια και το καλό κρασί. Φρέσκοι λουκουμάδες αλλά και γλυκά του κουταλιού είναι η αδυναμία των νοικοκυρών του νησιού, τα οποία είναι διαθέσιμα στα εστιατόρια του νησιού. Όλα τα υπόλοιπα προϊόντα που είναι διαθέσιμα στο νησί προμηθεύονται κυρίως από τη Χίο.

3.2 Προτάσεις για την Ανάπτυξη του Παράκτιου Οικοτουρισμού στις Οινούσσες

Είναι απαραίτητο να διευκρινιστούν οι προϋποθέσεις για να χαρακτηριστεί μια δραστηριότητα ως οικοτουριστική, έτσι ώστε να διατυπωθούν ορθές προτάσεις για την ανάπτυξη του παράκτιου οικοτουρισμού στις Οινούσσες. Βασική προϋπόθεση αποτελεί το γεγονός ότι οι προτάσεις πρέπει να προσανατολίζονται γύρω από το περιβάλλον και όχι γύρω από τον άνθρωπο και να συμπεριλαμβάνουν ενεργά την τουριστική διαδικασία. Οι τουρίστες πρέπει να είναι ενημερωμένοι και καλά προετοιμασμένοι πριν από κάθε εξόρμησή τους έτσι ώστε να μην προκαλούν αρνητικές επιπτώσεις στο φυσικό περιβάλλον. (Rethimno.gr, n.d.)

Οι προτάσεις λοιπόν που θα προταθούν στη συνέχεια ενισχύουν την ανάπτυξη του οικοτουρισμού καθώς βασίζονται στη φύση και σε περιοχές με πλούσια φυσική και πολιτιστική κληρονομιά. Τα κύρια κίνητρα των τουριστών είναι η παρατήρηση της φύσης και έχουν ερευνητικά ενδιαφέροντα. Σε όλες τις προτάσεις είναι έντονο το στοιχείο της προστασίας του περιβάλλοντος και έχουν φυσιοκεντρικό χαρακτήρα. Επιπλέον, σέβονται τα πολιτιστικά στοιχεία, ήθη και έθιμα του ντόπιου πληθυσμού, οι οποίοι θα πρέπει να συμμετέχουν ενεργά σε όλο το φάσμα της τουριστικής διαδικασίας. Τέλος, για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού είναι απαραίτητη η περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση και αγωγή όλων των εμπλεκόμενων στο τουριστικό “κύκλωμα”. (Rethimno.gr, n.d.)

3.2.1 1η πρόταση: Διαμονή τουριστών

Εικόνα 16: Σπίτια στις Οινούσσες (LIFO, 2011)

Όπως είδαμε παραπάνω στο νησί υπάρχουν κάποιες ενοικιαζόμενες επιπλωμένες κατοικίες, οι οποίες όμως δεν είναι πολλές. Για την ανάπτυξη του οικοτουρισμού η διαμονή των κατοίκων σίγουρα αποτελεί βασική προϋπόθεση. Όμως η διαμονή αυτών σίγουρα δεν πρέπει να έχει αντίκτυπο στο περιβάλλον. Γι' αυτό το λόγο λοιπόν η πρόταση για ανάπτυξη της διαμονής των τουριστών δεν επεμβαίνει καθόλου στο περιβάλλον. Ντόπιοι κάτοικοι που κατέχουν σπίτια τα οποία δεν κατοικούνται μπορούν να τα εκμεταλλευτούν προς ενοικίαση σε τουρίστες που επιθυμούν να μείνουν στο νησί. Επίσης, υπάρχουν πολλά εγκαταλελειμμένα και ερειπωμένα σπίτια τα οποία μπορούν να διαμορφωθούν ανάλογα έτσι ώστε να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των τουριστών. Απαραίτητες προϋποθέσεις για να έλκουν αυτά τα σπίτια τους οικοτουρίστες είναι να είναι καθαρά, προσεγμένα και να είναι όμοια με τα υπόλοιπα σπίτια του νησιού. Σε καμία περίπτωση δεν αποτελεί ορθή πρόταση η κατασκευή νέων εγκαταστάσεων για τη διαμονή των κατοίκων γιατί μια τέτοια κίνηση θα είχε αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον. Επομένως, τα ενοικιαζόμενα αυτά σπίτια προσελκύουν σίγουρα οικοτουρίστες και όχι άλλη μορφή τουριστών οι οποίοι θέλουν να διαμείνουν σε κάποιο μεγάλο ξενοδοχείο με πολλές εγκαταστάσεις όπως για παράδειγμα πισίνες. Το target group των τουριστών που προσελκύει αυτή η πρόταση είναι επισκέπτες που επιθυμούν να ζήσουν σε παραδοσιακά και γραφικά σπιτάκια, να γνωρίσουν νέα ήθη και έθιμα και να απολαύσουν τη φυσική ομορφιά του νησιού. Για παράδειγμα μερικοί από τους πιο δημοφιλείς οικοτουριστικούς προορισμούς είναι οι εξής: Μπαρμπάντος, Ουρουγουάη, Τορτουγκέρο και Ισλανδία. (Ecotourism Society, n.d)

3.2.2 2^η πρόταση: Ο γύρος του νησιού με βάρκες

Εικόνα 17: Ξύλινες βάρκες (ER-LAC, n.d.)

Στο νησί υπάρχουν πολλές ξύλινες βάρκες, οι περισσότερες από τις οποίες χρησιμοποιούνται από ψαράδες. Μια καλή πρόταση λοιπόν είναι η αξιοποίηση αυτών των βαρκών με σκοπό την μετακίνηση τουριστών σε διάφορα μέρη του νησιού. Μια ιδέα είναι ο γύρος του νησιού έτσι ώστε οι επισκέπτες να μπορούν να θαυμάσουν τα όμορφα τοπία του νησιού αλλά και τις παραλίες. Σε κάποιες παραλίες μάλιστα ή σε κάποιους κόλπους θα μπορούν να γίνουν στάσεις έτσι ώστε οι επισκέπτες να μπορούν να κολυπήσουν ή απλώς να κάνουν μια βόλτα. Πριν την πραγματοποίηση του γύρου του νησιού οι επισκέπτες θα πρέπει να προμηθευτούν από το περίπτερο του νησιού νερά ή ότι άλλο μπορεί να χρειάζονται καθώς η περιήγηση μπορεί να διαρκέσει αρκετή ώρα.

Εκτός όμως από ξύλινες βάρκες, η ίδια περιήγηση μπορεί να πραγματοποιηθεί από το караβάκι της γραμμής, το οποίο πηγαίνει Χίο – Οινούσες ή από τα θαλάσσια ταξί, έτσι ώστε να μπορεί να εξυπηρετήσουν περισσότερα άτομα. Η περιήγηση αυτή θα πραγματοποιείται σε ώρες όπου το караβάκι ή τα ταξί δεν θα έχουν κάποιο δρομολόγιο. Η περιήγηση αυτή μπορεί να καθοριστεί μια φορά την ημέρα ή και περισσότερο, ανάλογα με την επισκεψιμότητα που θα υπάρχει στο νησί εκείνη την περίοδο και φυσικά ανάλογα με τις προθυμίες που θα υπάρχει γι' αυτήν την περιήγηση. Τους καλοκαιρινούς μήνες όπου ο καιρός είναι καλύτερος και η θάλασσα πιο ήρεμη οι περιηγήσεις αυτές είναι πιο εύκολο να πραγματοποιηθούν. Το φθινόπωρο και την άνοιξη είναι λιγότερο εύκολο και το χειμώνα σίγουρα είναι αρκετά δύσκολο να συμβεί κάτι τέτοιο. Η περιήγηση αυτή με το караβάκι της γραμμής πραγματοποιείται ήδη μια φορά το χρόνο γύρω στην περίοδο του δεκαπενταύγουστου. Το караβάκι ορίζει μια συγκεκριμένη ώρα αναχώρησης και όσοι

επισκέπτες επιθυμούν κάνουν το γύρω του νησιού πληρώνοντας ένα μικρό αντίτιμο. Κατά τη διάρκεια της περιήγησης ακούγεται και μουσική – νησιώτικα τραγούδια από τα μεγάφωνα του караβιού και οι επισκέπτες διασκεδάζουν και χορεύουν . Είναι ένας πολύ όμορφος τρόπος για τους τουρίστες να γνωρίσουν την τοπική μουσική και να δουν τον τρόπο διασκέδασης του ντόπιου πληθυσμού. Ο συνδυασμός της περιήγησης του νησιού και της μουσικής είναι ένας καταπληκτικός συνδυασμός που χαρίζει μοναδικές στιγμές στον επισκέπτη.

Η πρόταση αυτή είναι μια πρόταση που στηρίζει την οικονομία της τοπικής κοινωνίας καθώς οι ιδιοκτήτες των βαρκών θα μπορούν να έχουν ένα εισόδημα από τις μετακινήσεις αυτές. Οι άνθρωποι αυτοί που κατέχουν τις βάρκες στην πλειοψηφία τους είναι ψαράδες και στον ελεύθερο χρόνο τους μπορούν να κάνουν αυτές τις μετακινήσεις. Η δραστηριότητα αυτή είναι μια οικοτουριστική δραστηριότητα καθώς χωρίς καμιά επέμβαση στο περιβάλλον οι τουρίστες μπορούν να απολαύσουν τις ομορφιές του νησιού, να βγάλουν φωτογραφίες, να διασκεδάσουν αλλά και να γνωρίσουν τα ήθη και τα έθιμα του πληθυσμού αλλά και τον τρόπο διασκέδασης τους. Η πρόταση αυτή είναι δελεαστική για έναν επισκέπτη που έρχεται πρώτη φορά στο νησί και ειδικά για τουρίστες του εξωτερικού οι οποίοι έχουν έρθει στην Ελλάδα να χαρούν τις φυσικές ομορφιές της και της θάλασσες.

3.2.3 3^η πρόταση: Ποδηλασία

Εικόνα 18: Ποδηλασία (LADY, n.d.)

Η ποδηλασία είναι μια δραστηριότητα που μπορεί να προσφέρει στον οικοτουρίστα πολλά πλεονεκτήματα. Αρχικά, αποτελεί μια πολύ καλή γυμναστική. Έπειτα, είναι ένα χρήσιμο και οικονομικό μέσο μεταφοράς. Οι τουρίστες μπορούν να μετακινούνται από τον έναν προορισμό στον άλλον με το ποδήλατο καθώς οι αποστάσεις είναι σχετικά μικρές. Μπορούν να πηγαίνουν στις παραλίες αλλά μπορούν να κάνουν και το γύρω του νησιού. Επίσης, μπορούν να φτάσουν και μέχρι το μοναστήρι που βρίσκεται στην πλευρά του νησιού που βλέπει τη Χίο. Χρησιμοποιώντας το ποδήλατο, ο τουρίστας έρχεται σε επαφή με τη φύση και έχει τη δυνατότητα να απολαύσει τα τοπία και να κάνει όσες στάσεις επιθυμεί. Το ποδήλατο είναι ένα μέσο μεταφοράς που δεν επιβαρύνει καθόλου το περιβάλλον. Δρόμοι υπάρχουν ήδη στο νησί, επομένως δεν χρειάζεται να γίνει επέμβαση στο φυσικό περιβάλλον και να κατασκευαστούν νέοι δρόμοι. Ο δήμος του νησιού, θα μπορούσε να αγοράσει κάποια ποδήλατα και να τα προσφέρει προς ενοικίαση στους τουρίστες που το επιθυμούν. Η ποδηλασία πέρα από όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω είναι και ένα μέσο ψυχαγωγίας. Πολλοί τουρίστες θα επέλεγαν να περάσουν ευχάριστα την ώρα τους νοικιάζοντας ένα ποδήλατο. Τέλος, είναι σημαντικό να αναφερθεί πως στο νησί δεν κυκλοφορούν πολλά αυτοκίνητα, επομένως υπάρχει μεγαλύτερη ασφάλεια στις μεταφορές με το ποδήλατο. Βέβαια, μαζί με τα ποδήλατα που θα δίνονται προς ενοικίαση είναι απαραίτητο να δίνονται και κράνη και επιγονατίδες για την προστασία των τουριστών.

3.2.4 4^η πρόταση: Πεζοπορία

Εικόνα 19: Πεζοπορία (Corinthian Events, 2015)

Η πεζοπορία είναι μια δραστηριότητα κατά την οποία ο πεζοπόρος διανύει μια απόσταση μεγαλύτερη περίπου των 5 χιλιομέτρων με τα πόδια. Υπάρχουν τα εξής είδη πεζοπορίας: η απλή πεζοπορία, η ορεινή πεζοπορία και η ορειβασία.

Η απλή πεζοπορία. Διανυόμενη απόσταση 5-20 χιλιόμετρα, μέση ωριαία ταχύτητα 4-5 χιλιόμετρα, χρόνος διαδρομών 1-5 ώρες, υψομετρική διαφορά 150-300 μέτρα με χωρίς εδαφικές δυσκολίες. Προϋποθέτει: καλή φυσική κατάσταση, ελαφρύ εξοπλισμό και ελάχιστα εφόδια.

Ορεινή πεζοπορία. Διανυόμενη απόσταση 10-25 χιλιόμετρα, μέση ωριαία ταχύτητα 3-4 χιλιόμετρα, χρόνος διαδρομών 3-10 ώρες, υψομετρική διαφορά 300-600 μέτρα με αρκετές εδαφικές δυσκολίες. Προϋποθέτει: πολύ καλή φυσική κατάσταση, καλό εξοπλισμό και αρκετά εφόδια.

Ορειβασία. Διανυόμενη απόσταση 10-20 χιλιόμετρα, μέση ωριαία ταχύτητα 2-3 χιλιόμετρα, χρόνος διαδρομών 3-10 ώρες, υψομετρική διαφορά 600 μέτρα και άνω με πολλές εδαφικές δυσκολίες. Προϋποθέτει: άριστη φυσική κατάσταση, πολύ καλό εξοπλισμό και πολλά εφόδια. (Wikipedia, 2015)

Προτείνεται λοιπόν για τους τουρίστες του νησιού, σύμφωνα με τα παραπάνω, το 1^ο είδος πεζοπορίας. Με την παρότρυνση λοιπόν ενός αρμόδιου για τις διάφορες δραστηριότητες που θα πραγματοποιηθούν, οι τουρίστες μαζεύονται σε ένα σημείο που θα οριστεί η έναρξη της πεζοπορίας και όλοι μαζί, απολαμβάνοντας τη διαδρομή θα φτάσουν στο τέλος της διαδρομής. Προτείνεται ο γύρος του νησιού, ο οποίος μπορεί να συνδυαστεί και με μια στάση στο μοναστήρι.

3.2.5 5^η πρόταση: Μαγαζί με ντόπια προϊόντα

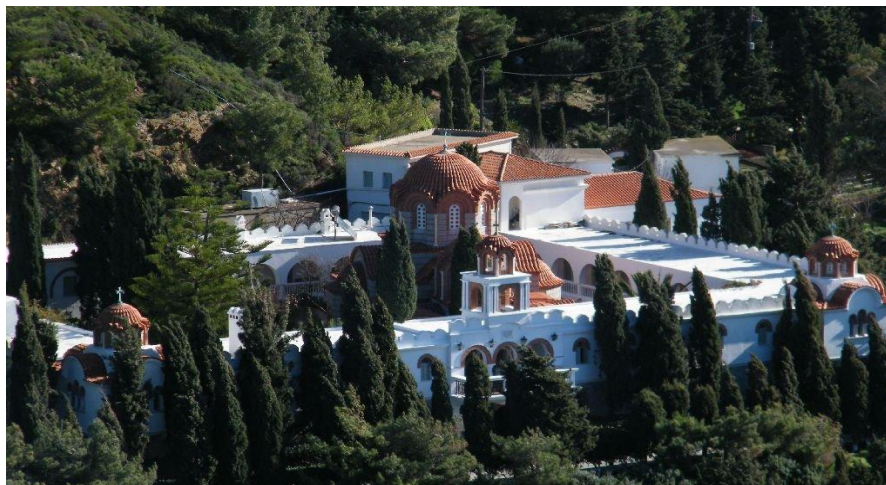
Εικόνα 20: Μαγαζί στις Οινούσες (Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου, n.d.)

Στο νησί υπάρχει ένα κατάστημα το οποίο πουλάει είδη δώρων και σουβενίρ. Τουρίστες μπορούν να επισκεφτούν το μαγαζί και να αποκτήσουν κάποιο αναμνηστικό από το νησί. Το ντόπιο αυτό μαγαζί πιστεύω πως αναπτύσσει τον παράκτιο τουρισμό. Όλοι οι τουρίστες θέλουν να έχουν ένα ενθύμιο από τα μέρη που επισκέφτηκαν.

Μια πρόταση για την περαιτέρω ενίσχυση του παράκτιου οικοτουρισμού είναι να διατίθενται σε αυτά τα μαγαζιά ντόπια προϊόντα που φτιάχνουν οι κάτοικοι του νησιού. Βέβαια, αυτά τα προϊόντα μπορούν να πωλούνται σε ένα διαφορετικό μαγαζί από αυτά με τα σουβενίρ. Το μαγαζί αυτό θα δημιουργηθεί σε έναν ήδη υπάρχοντα χώρο έτσι ώστε να μην γίνει επέμβαση στο φυσικό περιβάλλον για την κατασκευή νέου.

Αρχικά, το νησί φημίζεται για το καλό κρασί του. Από τη ρίζα της λέξης οίνος πιστεύεται ότι το νησί έχει πάρει το όνομά του. Επομένως, είναι απαραίτητο να διατίθεται στο μαγαζί ντόπιο κρασί. Επίσης, μπορούν να πωλούνται τα σταφύλια χωρίς να υποστούν κάποια επεξεργασία ή γλυκό του κουταλιού, το οποίο οι νοικοκυρές του νησιού φτιάχνουν πολύ καλά. Επιπλέον, στο νησί συλλέγεται εξαιρετικό μέλι, το οποίο μπορεί και αυτό να διατίθεται σε βαζάκια. Σπάνια μανιτάρια, άγρια χόρτα, κοχλιοί και θαλασσινά ποικίλουν στο νησί, επομένως οι προτάσεις για λαχταριστές λιχουδιές είναι πολλές. Οι τουρίστες κατά την επίσκεψή τους σε έναν ξένο τόπο θέλουν οπωσδήποτε να δοκιμάζουν τοπικές γεύσεις και αν είναι δυνατόν να τις μεταφέρουν και στο σπίτι τους. Η πρόταση αυτή να ενισχύσει πολύ την τοπική οικονομία του νησιού. (Greece all time classic, n.d.)

3.2.6 6^η πρόταση: Δραστηριότητες στο μοναστήρι

Εικόνα 21: Μοναστήρι Οινουσσών (Panoramio, n.d.)

Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω η Ιερά Μονή του Ευαγγελισμού της Θεοτόκου βρίσκεται στην πλευρά του νησιού που βλέπει τη Χίο. Οι οικοτουρίστες μπορούν να φτάσουν εκεί είτε με αυτοκίνητο, είτε με ποδήλατο, είτε με τα πόδια. Οι μοναχές έχουν διάφορες ασχολίες όπως αγιογραφία, χρυσοκέντημα ιερών εικόνων και πλεκτική. Μια πρόταση που θα ενίσχυε τον παράκτιο οικοτουρισμό είναι η συμμετοχή των επισκεπτών του μοναστηριού σε αυτές τις δραστηριότητες των μοναχών. Οι μοναχές μπορούν να καθορίσουν κάποιες ώρες τις ημέρες κατά τις οποίες θα δέχονται επισκέπτες και οι οποίοι θα μπορούν να διδαχθούν από αυτές την τέχνη της αγιογραφίας, του πλεξίματος και του χρυσοκεντήματος των ιερών εικόνων. Οι επισκέπτες για να ευχαριστήσουν τις μοναχές για την πολύτιμη βοήθειά τους μπορούν να ενισχύσουν το παγκάρι του μοναστηριού ή να αγοράσουν κάποιο κομποσκοίνι ή εικόνα. Επιπλέον, πέρα από αυτές τις δραστηριότητες οι επισκέπτες μπορούν να ασχοληθούν με την κηπουρική, έτσι ώστε να ομορφύνουν περισσότερο τον εξωτερικό χώρο του μοναστηριού. Βέβαια απαραίτητη προϋπόθεση γι' αυτή τη δραστηριότητα είναι η ευπρεπή εμφάνιση των τουριστών και η τήρηση της ησυχίας.

Είναι πολύ σημαντικό να υπάρχει σεβασμός από τη μεριά των τουριστών στα ήθη και στα έθιμα των ντόπιων κατοίκων αλλά και των μοναχών. Οι προτάσεις αυτές έχουν ως στόχο την ανάπτυξη του παράκτιου οικοτουρισμού και όχι την παραβίαση της ζωής των κατοίκων του νησιού.

3.2.7 7^η πρόταση: Δραστηριότητες στο γήπεδο του νησιού

Εικόνα 22: Στάδιο Οινουσσών (Apple, n.d.)

Στο νησί υπάρχει ένα μεγάλο γήπεδο στο οποίο μπορούν να πραγματοποιηθούν πολλά αθλήματα. Ποδόσφαιρο, αγώνες δρόμου, άλματα και ρίψεις είναι από τα πιο συχνά αθλήματα του γηπέδου. Κάθε χρόνο τον Αύγουστο γίνεται ένα αγώνας ποδοσφαίρου στον οποίο η ομάδα των Οινουσσών παίζει ποδόσφαιρο με αντίπαλη ομάδα αυτή των Χιωτών. Αυτός ο αγώνας μπορεί να παρακολουθηθεί δωρεάν από όποιον επισκέπτη το επιθυμεί. Οι θέσεις των κερκίδων στο γήπεδο δεν είναι αριθμημένες, επομένως, καθένας μπορεί να κάτσει σε όποιο κάθισμα το επιθυμεί. Επίσης, πολύ συχνά κατά τη διάρκεια των καλοκαιρινών μηνών προβάλλονται θεατρικές παραστάσεις ή μουσικές βραδιές σε ένα ειδικά διαμορφωμένο μέρος του γηπέδου από τη θεατρική ομάδα του νησιού.

Σύμφωνα λοιπόν με τα παραπάνω δεδομένα, οι προτάσεις για την ανάπτυξη του παράκτιου οικοτουρισμού είναι οι εξής. Αρχικά, όσοι τουρίστες επιθυμούν μπορούν να δηλώσουν συμμετοχή για την πραγματοποίηση αγώνων ποδοσφαίρου. Όταν συμπληρωθεί ο απαραίτητος αριθμός των δύο ομάδων που χρειάζονται για να γίνει ένας αγώνας τότε καθορίζεται η μέρα που θα γίνει ο αγώνας. Το γήπεδο κάποιες ώρες τις ημέρας θα διατίθεται για την προπόνηση των μελών των ομάδων, έτσι ώστε να είναι καλά προετοιμασμένοι για τον αγώνα. Το ίδιο μπορεί να γίνει και για τα υπόλοιπα αθλήματα του γηπέδου. Η πρόταση αυτή μπορεί να δελεάσει πολλούς τουρίστες οι οποίοι επιθυμούν να γυμναστούν κατά τη διάρκεια των διακοπών τους. Επίσης, πέρα από τη καλή φυσική κατάσταση που μπορούν να

αποκτήσουν οι τουρίστες από τα διάφορα αθλήματα, έρχονται σε επαφή μεταξύ τους , κοινωνικοποιούνται και δημιουργούν φιλίες.

Πέρα όμως από τα διάφορα αθλήματα, μπορεί να δημιουργηθεί μια θεατρική ομάδα για τους τουρίστες του νησιού. Κάποιες ώρες της ημέρας θα είναι διαθέσιμος ο χώρος του θεάτρου στο γήπεδο και με έναν δάσκαλο θεάτρου θα μπορούν να πραγματοποιούνται διάφορα θεατρικά παιχνίδια ή να σκηνοθετηθεί μια κανονική παράσταση. Η θεματολογία των παραστάσεων μπορεί να αφορά αρχαίους ελληνικούς μύθους ή ιστορικά γεγονότα της ελληνικής ιστορίας, έτσι ώστε οι τουρίστες να μάθουν σημαντικά στοιχεία για την πολιτιστική κληρονομιά της χώρας αλλά και του νησιού.

Εικόνα 23: Στάδιο Οινουσσών (elculture, n.d.)

3.3 Θαλάσσιες προτάσεις

3.3.1 8^η πρόταση: Κολύμπι

Εικόνα 24: Κολύμπι (Εθνος, n.d.)

Το κολύμπι είναι το πιο διαδεδομένο άθλημα κίνησης μέσα στο νερό. Επίσης, είναι το συνηθέστερο άθλημα τους καλοκαιρινούς μήνες. Τα οφέλη της κολύμβησης είναι πολλά και σημαντικά για όλων των ηλικιών τους ανθρώπους. Το κολύμπι επηρεάζει σε σημαντικό βαθμό την κατάσταση της υγείας, ψυχικής και σωματικής, και τη σωματική ανάπτυξη των παιδιών και των νέων. Επομένως, το κολύμπι είναι μια δραστηριότητα που σίγουρα προτείνεται για την ανάπτυξη του παράκτιου οικοτουρισμού στις Οινούσες. Αναλυτικά προτείνεται το εξής:

Ο δήμος του νησιού μπορεί να οργανώνει αγώνες κολύμβησης τους καλοκαιρινούς μήνες και ειδικά την περίοδο που παρατηρείται αύξηση τουριστών στο νησί. Η διαδικασία είναι εύκολη και απλή. Όσοι τουρίστες επιθυμούν δηλώνουν συμμετοχή στους αγώνες. Έπειτα ορίζεται ένα σημείο έναρξης και ένα σημείο λήξης του αγώνα. Συγκεντρώνονται οι συμμετέχοντες στο σημείο έναρξης του αγώνα και όποιος φτάσει πρώτος στο σημείο λήξης τότε ορίζεται ως νικητής. Συμβολικά ο δήμος του νησιού μπορεί να δίνει ένα έπαθλο στο νικητή, όπως για παράδειγμα ένα караβάκι μικρό, καθώς οι Οινούσες χαρακτηρίζονται ως το νησί της ναυτοσύνης.

Πέρα όμως από τους αγώνες κολύμβησης, οι τουρίστες μπορούν να κολυμπήσουν από το μόλο μπροστά από το Γυμνάσιο του νησιού στο νησάκι που υπάρχει απέναντι, το Πατερόνησο και να το περιηγηθούν επισκέπτοντας και τις εκκλησίες που υπάρχουν σε αυτό.

Εικόνα 25: Πατερόνησο στις Οινούσες (Tripmondo, n.d.)

3.3.2 9^η πρόταση: Καταδύσεις

Εικόνα 26: Καταδύσεις (Chios24, n.d.)

Οι καταδύσεις αποτελούν μια από τις ωραιότερες και ενδιαφέρουσες ψυχαγωγικές δραστηριότητες, οι οποίες προσφέρουν ταυτόχρονα άθληση, γνώσεις, ψυχική ηρεμία και πνευματική άσκηση. Οι Οινούσσες μπορεί να προσφέρουν έναν υποβρύχιο “παράδεισο” για τους τουρίστες που επιθυμούν να κάνουν καταδύσεις. Για την πραγματοποίηση των καταδύσεων είναι απαραίτητο να υπάρχει ο κατάλληλος εξοπλισμός αλλά και κάποιος δάσκαλος που να μπορεί να κατευθύνει όσους κάνουν για πρώτη φορά καταδύσεις. Μια ενδιαφέρουσα λοιπόν δραστηριότητα, η οποία μπορεί να αναπτύξει τον παράκτιο οικοτουρισμού του νησιού είναι αυτή. Πολλοί τουρίστες που ζουν για παράδειγμα στην κεντρική Ευρώπη και δεν έχουν πρόσβαση στη θάλασσα, εκφράζουν έντονη επιθυμία στις διακοπές τους να μάθουν να κάνουν καταδύσεις.

Αρχικά λοιπόν, απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίηση αυτής της δραστηριότητας είναι η εύρεση ενός δασκάλου καταδύσεων. Έπειτα οι τουρίστες που επιθυμούν να κάνουν καταδύσεις δηλώνουν συμμετοχή στον αρμόδιο για τη δραστηριότητα των καταδύσεων και καταβάλλουν ένα αντίτιμο για την ενοικίαση του εξοπλισμού και για τη μεταφορά τους σε άλλα μέρη του νησιού εάν το επιθυμούν. Ορίζεται μια συγκεκριμένη ώρα έναρξης της δραστηριότητας και η ομάδα των τουριστών με το δάσκαλο ξεκινούν τις καταδύσεις με τον απαραίτητο εξοπλισμό. Τα θαλάσσια ταξί του νησιού ή βάρκες μπορούν να μεταφέρουν αυτήν την ομάδα από την πίσω πλευρά του νησιού ή σε μακρινές παραλίες από το κεντρικό χωριό του νησιού.

3.3.3 10^η πρόταση: Ιστιοπλοΐα

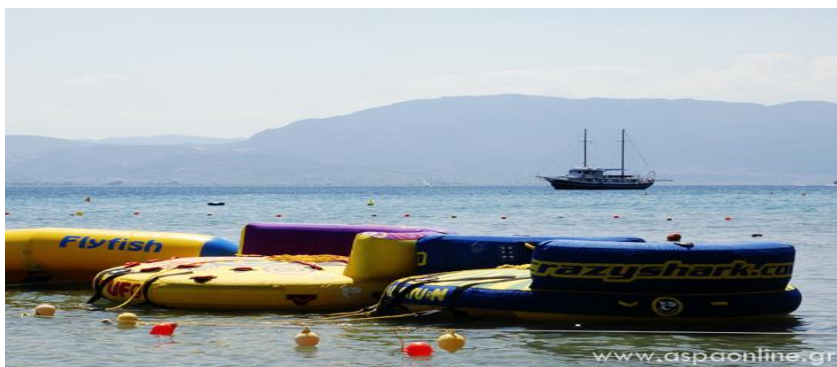

Εικόνα 27: Ιστιοπλοΐα (agrinionews, n.d.)

Στις Οινούσες υπάρχει η δυνατότητα εκμάθησης της ιστιοπλοΐας . Υπάρχει δάσκαλος ιστιοπλοΐας και πολλά ιστιοφόρα. Παιδιά ή και μεγάλοι μπορούν να δηλώσουν συμμετοχή στα μαθήματα ιστιοπλοΐας. Είναι μια δραστηριότητα η οποία μπορεί να αναπτύξει τον παράκτιο οικοτουρισμό. Πολλοί τουρίστες μπορεί να επιλέξουν να επισκεφτούν το συγκεκριμένο νησί λόγω της ιστιοπλοΐας. Τα οφέλη αυτού του αθλήματος είναι πολλά και σημαντικά, ειδικά για τα μικρά παιδιά. Αρχικά, με την ιστιοπλοΐα ο άνθρωπος έρχεται σε επαφή με τη φύση. Έπειτα, μαθαίνει να λειτουργεί σε ομάδα και έτσι αποκτά πειθαρχία, υπομονή κριτική σκέψη και υπομονή. Έτσι λοιπόν, ο άνθρωπος καλλιεργεί το πνεύμα αλλά και το σώμα του.

Η ιστιοπλοΐα είναι ένα άθλημα που ήδη έχει αναπτυχθεί στο νησί καθώς πραγματοποιούνται και αγώνες μία φορά το έτος. Η απόκτηση περισσότερων σκαφών ιστιοπλοΐας και η οργάνωση αγώνων σε Πανελλαδικό επίπεδο θα αναπτύξει ακόμα περισσότερο τον παράκτιο οικοτουρισμό.

3.3.4 11^η πρόταση: Παιχνίδια θαλάσσης

Εικόνα 28: Θαλάσσια παιχνίδια (online, n.d.)

Υπάρχουν πολλά παιχνίδια θαλάσσης τα οποία μπορούν να προσφέρουν ψυχαγωγία στους τουρίστες. Μια πρόταση ανάπτυξης του παράκτιου οικοτουρισμού είναι η τοποθέτηση θαλάσσιων φουσκωτών στην παραλία Μπιλάλι, η οποία είναι από τις πιο μεγάλες και διαδεδομένες παραλίες του νησιού. Επίσης, μπορούν να διατίθενται προς ενοικίαση κανό και θαλάσσια ποδήλατα. Η τοποθέτηση ενός φιλέ βόλει στην παραλία δίνει τη δυνατότητα πραγματοποίησης αγώνων βόλει για όσους αγαπούν αυτό το άθλημα ή για όσους επιθυμούν να το μάθουν. Η ύπαρξη ενός δάσκαλου βόλει θα ήταν μια πολύ καλή ιδέα. Επιπλέον, είναι απαραίτητη η ύπαρξη ενός σκάφους ή jet ski για θαλάσσια σπορ. Το σκάφος αυτό ή το jet ski θα μπορεί να τραβάει διαφόρων ειδών φουσκωτά αλλά θα μπορούν να πραγματοποιούνται και διάφορα θαλάσσια σπορ όπως θαλάσσιο σκι, wake, wakeboard, wake surf. Ένας δάσκαλος για αυτά τα αθλήματα είναι εξίσου σημαντικός.

Εικόνα 29: Θαλάσσια παιχνίδια (Διαδρομή, 2014)

Εικόνα 30: Θαλάσσια παιχνίδια (Probole, n.d.)

Οι τουρίστες δείχνουν ιδιαίτερη προτίμηση στα θαλάσσια σπορ γιατί με αυτά απολαμβάνουν τη θάλασσα και περνούν ευχάριστες στιγμές. Ειδικά οι τουρίστες που δεν κατοικούν σε παραλιακές χώρες εκφράζουν μεγαλύτερη επιθυμία για θαλάσσια σπορ. Τα θαλάσσια παιχνίδια θα υπάρχουν μόνο σε αυτήν την παραλία έτσι ώστε οι υπόλοιπες να παρέχουν ηρεμία σε όποιον τουρίστα το επιθυμεί. Η ενοικίαση των διαφόρων παιχνιδιών και η εκμάθηση από το δάσκαλο των θαλάσσιων σπορ θα ενισχύσει πολύ την οικονομία του νησιού.

Απαραίτητη προϋπόθεση για την πραγματοποίηση αυτής της πρότασης είναι η τοποθέτηση σηματοδύρων που θα διαχωρίζουν τα όρια μέσα στα οποία θα κολυμπούν οι επισκέπτες της παραλίας και έξω από τα οποία θα πραγματοποιούνται τα θαλάσσια σπορ με το σκάφος και τα jet ski. Αυτό το μέτρο είναι υποχρεωτικό να τηρηθεί για την αποφυγή ατυχημάτων.

Εικόνα 31: Κανό (Center, n.d.)

3.4 Πολιτιστικές δραστηριότητες

Εικόνα 32: Μάσκες θεάτρου (admin, n.d.)

Οι Οινούσσες είναι ένα νησί με σημαντική ναυτική ιστορία την οποία σίγουρα οι τουρίστες του νησιού επιθυμούν να μάθουν. Το ναυτικό μουσείο των Οινουσσών παρέχει τη δυνατότητα στους επισκέπτες του να γνωρίσουν πολλά στοιχεία για την ναυτική παράδοση των Οινουσσών. Πέρα όμως από το ναυτικό μουσείο το νησί έχει ένα Πνευματικό κέντρο στο οποίο πραγματοποιούνται πολλές εκδηλώσεις και ομιλίες. Επίσης, στο γήπεδο των Οινουσσών πραγματοποιούνται θεατρικές παραστάσεις και μουσικές βραδιές από τη θεατρική ομάδα Οινουσσών που αποτελείται κυρίως από ντόπιο πληθυσμό.

Μια πρόταση που θα ευρύνει τους πνευματικούς ορίζοντες των επισκεπτών του νησιού είναι η δημιουργία μιας θεατρικής ομάδας η οποία θα αποτελείται από τους τουρίστες του νησιού και η οποία θα καθοδηγείται από τη θεατρική ομάδα του ντόπιου πληθυσμού έτσι ώστε να ανέβει μια παράσταση από κοινού. Η ομάδα των ντόπιων θα εντάξουν στις παραστάσεις τους τουρίστες οι οποίοι αγαπούν το θέατρο και το τραγούδι. Ανάλογα με τον αριθμό των ημερών διαμονής των ντόπιων στο νησί θα αναλαμβάνουν μικρότερους ή μεγαλύτερους ρόλους. Ένα σημαντικό θέμα που τίθεται είναι σε ποια γλώσσα θα πραγματοποιηθούν οι διάφορες παραστάσεις. Το πιο πιθανό είναι πολλοί τουρίστες να μην γνωρίζουν ελληνικά, επομένως θα πρέπει η παράσταση να ανέβει σε μια γλώσσα που να γνωρίζουν όλοι. Εάν τα αγγλικά δεν είναι κοινή γλώσσα για όλους τους συμμετέχοντες της θεατρικής ομάδας, θα μπορούν να ανέβουν παραστάσεις χωρίς λόγια αλλά μόνο με μουσική και χορευτικά. Επίσης, εάν ανέβει μια μουσικοθεατρική παράσταση οι τουρίστες μπορούν να μάθουν να παίζουν κάποιο μουσικό όργανο ή να παίζουν κάποιο μουσικό όργανο που ήδη γνωρίζουν. Τέλος, μπορούν να αναλάβουν το στήσιμο των σκηνικών, το ράψιμο των κουστουμιών ή την επιμέλεια του ήχου ή των φώτων της παράστασης.

4. Ποσοτικοποίηση των Προτάσεων

4.1 Αριθμός επιβατών από τη Χίο στις Οινούσσες

Αυτή τη χρονική στιγμή στις Οινούσσες υπάρχει πρόσβαση καθημερινά με το πλοίο Οινούσσαι 3 από το λιμάνι της Χίου. Το Οινούσσαι 3 μπορεί να μεταφέρει οχήματα και μεγάλα φορτία. Επίσης, θαλάσσια ταξί μεταφέρουν κόσμο από το χωριό Λαγκάδα της Χίου στο νησί κατόπιν ραντεβού. Επομένως, οι επισκέπτες μπορούν να καταφθάσουν με αυτούς του δύο τρόπους ή με κάποιο σκάφος αναψυχής. Από την 1^η Νοεμβρίου του 2015 θα καταφθάνει στο νησί πλοίο από το λιμάνι του Πειραιά, καθώς η επέκταση του λιμένος στη νήσο των Οινουσσών που πραγματοποιήθηκε πρόσφατα το επιτρέπει. Πριν την επέκταση αυτή οι υποδομές δεν ήταν κατάλληλες για τη φιλοξενία τέτοιων πλοίων.

Είναι σημαντικό να αναφερθούν κατά προσέγγιση τα ποσοστά τουρισμού που είχαν το καλοκαίρι του 2015 οι Οινούσσες έτσι ώστε να ποσοτικοποιηθούν οι παραπάνω προτάσεις. Στα σενάρια που θα διατυπωθούν στη συνέχεια θα θεωρηθεί ως δεδομένα ότι το πλοίο της γραμμής θα καταφθάνει μετά το λιμάνι της Χίο στις Οινούσσες και έτσι οι τουρίστες δεν θα χρειάζεται να αλλάζουν πλοίο για να φθάσουν εκεί. Βέβαια, όσοι το επιθυμούν να παραμείνουν και στη Χίο για κάποιο χρονικό διάστημα θα μπορούν να εξυπηρετηθούν από το Οινούσσαι 3 και από τα θαλάσσια ταξί.

Όσον αφορά το φετινό καλοκαίρι, δηλαδή από την 1^η Ιουνίου έως και την 31^η Αυγούστου καταγράφηκαν οι αριθμοί των ατόμων ανά δεκαπενθήμερο που ταξίδευαν από τη Χίο στις Οινούσσες με το παραβάκι Οινούσσαι 3. Όπως αναφέρθηκε και παραπάνω υπάρχει πρόσβαση στο νησί και με τα θαλάσσια ταξί αλλά και με σκάφη αναψυχής επομένως ο αριθμός των τουριστών που επισκέφτηκαν τις Οινούσσες το καλοκαίρι του 2015 δεν μπορεί να είναι ακριβής. Επίσης, από τον αριθμό αυτό μεγάλο ποσοστό αφορά ντόπιους κατοίκους οι οποίοι συχνά ταξιδεύουν στη Χίο για πολλούς λόγους. Αρχικά, ο κυριότερος λόγος είναι ο ανεφοδιασμός των οχημάτων τους με βενζίνη. Έπειτα, άλλος λόγος εξίσου σημαντικός είναι οι επισκέψεις σε γιατρούς. Επίσης, στη Χίο υπάρχουν περισσότερα καταστήματα, έτσι οι Οινουσιώτες συχνά ταξιδεύουν εκεί για να προμηθευτούν για παράδειγμα τρόφιμα ή είδη ρουχισμού. Τέλος, η νεολαία κυρίως των Οινουσσών επιλέγει συχνά τη Χίο για διασκέδαση καθώς υπάρχουν περισσότερες επιλογές μαγαζιών. (Δανιήλ, 2015)

Σύμφωνα λοιπόν με τα στοιχεία που πήραμε από το ταξιδιωτικό πρακτορείο Sunrise Tours που βρίσκεται στο λιμάνι της Χίου και παρέχει τα εισιτήρια για το πλοίο Οινούσσαι 3 έχουμε τα εξής:

Αριθμός εισιτηρίων που κόπηκαν από τη Χίο στις Οινούσσες το καλοκαίρι του 2015

1 Ιουνίου – 15 Ιουνίου : 1.568 εισιτήρια
16 Ιουνίου – 30 Ιουνίου : 1.476 εισιτήρια
1 Ιουλίου – 15 Ιουλίου : 1.634 εισιτήρια
16 Ιουλίου – 31 Ιουλίου : 2.484 εισιτήρια
1 Αυγούστου – 15 Αυγούστου : 2.784 εισιτήρια
16 Αυγούστου – 31 Αυγούστου : 1.873 εισιτήρια

Πίνακας 5: Αριθμός εισιτηρίων από τη Χίο-Οινούσσες το καλοκαίρι του 2015 (Sunrise Tours, 2015)

Το σύνολο των εισιτηρίων που κόπηκαν το καλοκαίρι του 2015 είναι : **11.819** .

Ένα πολύ μεγάλο ποσοστό επιβατών είναι ντόπιος Οινουσιώτικος πληθυσμός και όλοι οι υπόλοιποι είναι τουρίστες.

Το 1^ο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου παρατηρείται αυξημένη κίνηση.

Το 2^ο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου παρατηρείται λίγο λιγότερη κίνηση από αυτή του 1^{ου} δεκαπενθήμερου του Αυγούστου.

Λιγότερη κίνηση παρατηρείται το μήνα Ιούνιο.

Αναφέρθηκαν λοιπόν παραπάνω τα εισιτήρια που κόπηκαν το καλοκαίρι του 2015. Τα καλοκαίρια σε όλα τα νησιά ο τουρισμός είναι αυξημένος. Τους χειμερινούς μήνες τα ποσοστά του τουρισμού στα ελληνικά νησιά είναι πολύ μικρά έως και μηδαμινά. Το γεγονός

αυτό θα επιβεβαιωθεί παρακάτω καθώς αναφέρονται τα εισιτήρια που κόπηκαν τον χειμώνα του 2014-2015, δηλαδή τον Δεκέμβριο του 2014, τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο του 2015. Αναφέροντας λοιπόν τα εισιτήρια που κόπηκαν αυτούς τους τρεις μήνες θα μπορεί να πραγματοποιηθεί μια, κατά προσέγγιση, διασαφήνιση του αριθμού του ντόπιου πληθυσμού που πηγαινοέρχεται στο νησί από τη Χίο στις Οινούσσες και να δημιουργηθεί μια εικόνα για τον αριθμό των τουριστών που επισκέπτονται το νησί τα καλοκαίρια.

Αριθμός εισιτηρίων που κόπηκαν από τη Χίο στις Οινούσσες το Δεκέμβριο του 2014 έως και τον Φεβρουάριο του 2015

1 Δεκεμβρίου – 15 Δεκεμβρίου : 825 εισιτήρια
16 Δεκεμβρίου – 31 Δεκεμβρίου : 515 εισιτήρια
1 Ιανουαρίου – 15 Ιανουαρίου : 623 εισιτήρια
16 Ιανουαρίου – 31 Ιανουαρίου : 680 εισιτήρια
1 Φεβρουαρίου – 15 Φεβρουαρίου : 701 εισιτήρια
16 Φεβρουαρίου – 28 Φεβρουαρίου : 494 εισιτήρια

Πίνακας 6:Αριθμός εισιτηρίων από Χίο-Οινούσσες το Δεκ. του 2014 έως και το Φεβ. του 2015 (Sunrise Tours,2015)

Το σύνολο των εισιτηρίων που κόπηκαν από τον Δεκέμβριο του 2014 έως και τον Φεβρουάριο του 2015 είναι : **3.838** .

Το μεγαλύτερο ποσοστό επιβατών είναι ντόπιος πληθυσμός.

Το 1^ο δεκαπενθήμερο του Δεκεμβρίου του 2014 παρατηρείται αύξηση της κινητικότητας από τη Χίο στις Οινούσσες.

Μεγάλη κινητικότητα υπάρχει και το 1^ο δεκαπενθήμερο του Φεβρουαρίου.

Από τις 23 Δεκεμβρίου έως και τις 7 Ιανουαρίου θα περίμενε κανείς μεγαλύτερο αριθμό επιβατών καθώς είναι η περίοδος των Χριστουγεννιάτικων διακοπών.

Μια περαιτέρω μελέτη για τη διασαφήνιση της εικόνας του τουρισμού στη νήσο των Οινουσσών είναι η καταγραφή των εισιτηρίων που κόπηκαν το καλοκαίρι του 2014. Με αυτήν την αναφορά θα μπορεί να γίνει σύγκριση του αριθμού των τουριστών του 2014 στις

Οινούσσες με τον αριθμό των τουριστών του 2015 στο νησί. Είναι σημαντικό να καταγραφεί εάν υπάρχει αύξηση του ποσοστού των τουριστών στο νησί, μείωση, ή εάν το ποσοστό παραμένει το ίδιο. Με αυτό τον τρόπο θα διαπιστωθεί η κατάσταση που επικρατεί και θα γίνουν οι ανάλογες προβλέψεις για το μέλλον. Στόχος της διπλωματικής είναι προτάσεις που θα αυξήσουν τον παράκτιο οικοτουρισμό στο νησί και γι' αυτό η καταγραφή των ποσοστών αυτών είναι πάρα πολύ σημαντική.

Αριθμός εισιτηρίων που κόπηκαν από τη Χίο στις Οινούσσες το καλοκαίρι του 2014

1 Ιουνίου – 15 Ιουνίου : 805 εισιτήρια
16 Ιουνίου – 30 Ιουνίου : 1.227 εισιτήρια
1 Ιουλίου – 15 Ιουλίου : 1.090 εισιτήρια
16 Ιουλίου – 31 Ιουλίου : 1.507 εισιτήρια
1 Αυγούστου – 15 Αυγούστου : 1.692 εισιτήρια
16 Αυγούστου – 31 Αυγούστου : 1.086 εισιτήρια

Πίνακας 7:Αριθμός εισιτηρίων από Χίο-Οινούσσες το καλοκαίρι του 2014 (Sunrise Tours, 2015)

Το σύνολο των εισιτηρίων που κόπηκαν το καλοκαίρι του 2014 είναι : **7.407** .

Ένα μεγάλο ποσοστό και σε αυτόν τον πίνακα, όπως τον πίνακα του καλοκαιριού του 2015, είναι ντόπιος Οινουσιώτικος πληθυσμός και οι υπόλοιποι είναι τουρίστες.

Το 1^ο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου παρατηρείται αυξημένη κίνηση.

Το 2^ο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου παρατηρείται λίγο λιγότερη κίνηση από αυτή του 1^{ου} δεκαπενθήμερου του Αυγούστου.

Λιγότερη κίνηση παρατηρείται το 1^ο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου.

Για ακόμα μεγαλύτερη εμβάθυνση του θέματος αναφέρονται τα εισιτήρια που κόπηκαν το καλοκαίρι του 2013 έτσι ώστε να διαπιστωθεί η πορεία αύξησης , μείωσης ή σταθεροποίησης του αριθμού των τουριστών στο νησί μέσα σε μία τριετία.

Αριθμός εισιτηρίων που κόπηκαν από τη Χίο στις Οινούσσες το καλοκαίρι του 2013

1 Ιουνίου – 15 Ιουνίου : 817 εισιτήρια
16 Ιουνίου – 30 Ιουνίου : 1.158 εισιτήρια
1 Ιουλίου – 15 Ιουλίου : 1.195 εισιτήρια
16 Ιουλίου – 31 Ιουλίου : 1.482 εισιτήρια
1 Αυγούστου – 15 Αυγούστου : 1.854 εισιτήρια
16 Αυγούστου – 31 Αυγούστου : 1.293 εισιτήρια

Πίνακας 8: Αριθμός εισιτηρίων από Χίο-Οινούσσες το καλοκαίρι του 2013 (Sunrise Tours, 2015)

Το σύνολο των εισιτηρίων που κόπηκαν το καλοκαίρι του 2013 είναι : **7.799**.

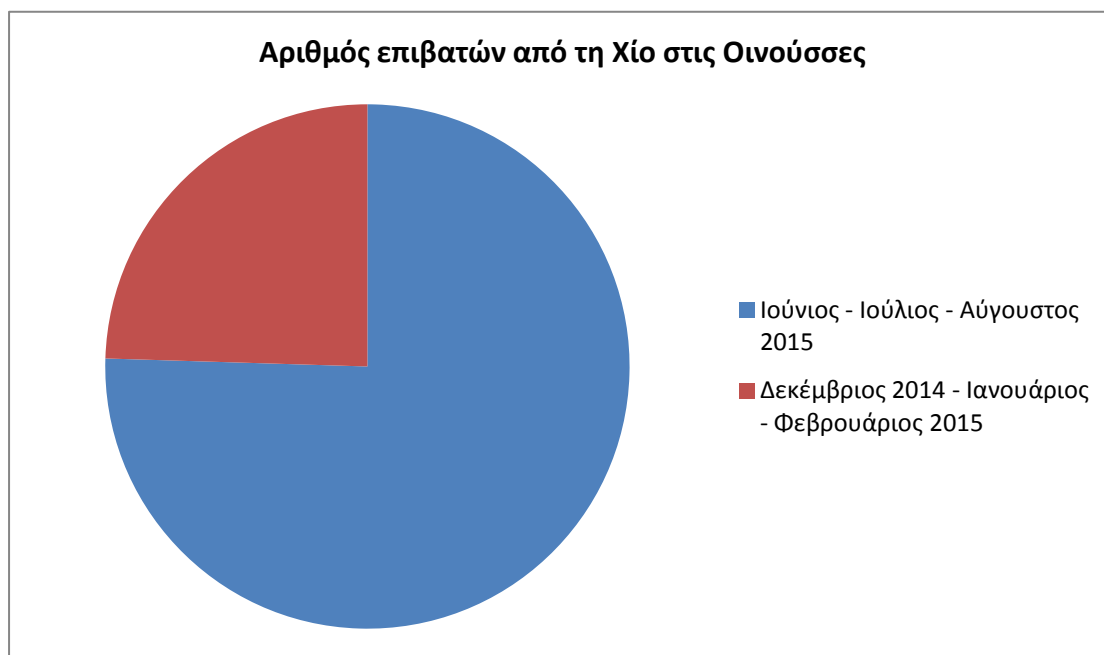
Ένα μεγάλο ποσοστό και σε αυτόν τον πίνακα, όπως τον πίνακα του καλοκαιριού του 2015 και του 2014, είναι ντόπιος Οινουσιώτικος πληθυσμός και οι υπόλοιποι είναι τουρίστες.

Το 1^ο δεκαπενθήμερο του Αυγούστου παρατηρείται αυξημένη κίνηση.

Το 2^ο δεκαπενθήμερο του Ιουλίου παρατηρείται λίγο λιγότερη κίνηση από αυτή του 1^{ου} δεκαπενθήμερου του Αυγούστου.

Λιγότερη κίνηση παρατηρείται το 1^ο δεκαπενθήμερο του Ιουνίου.

4.2 Συμπεράσματα:

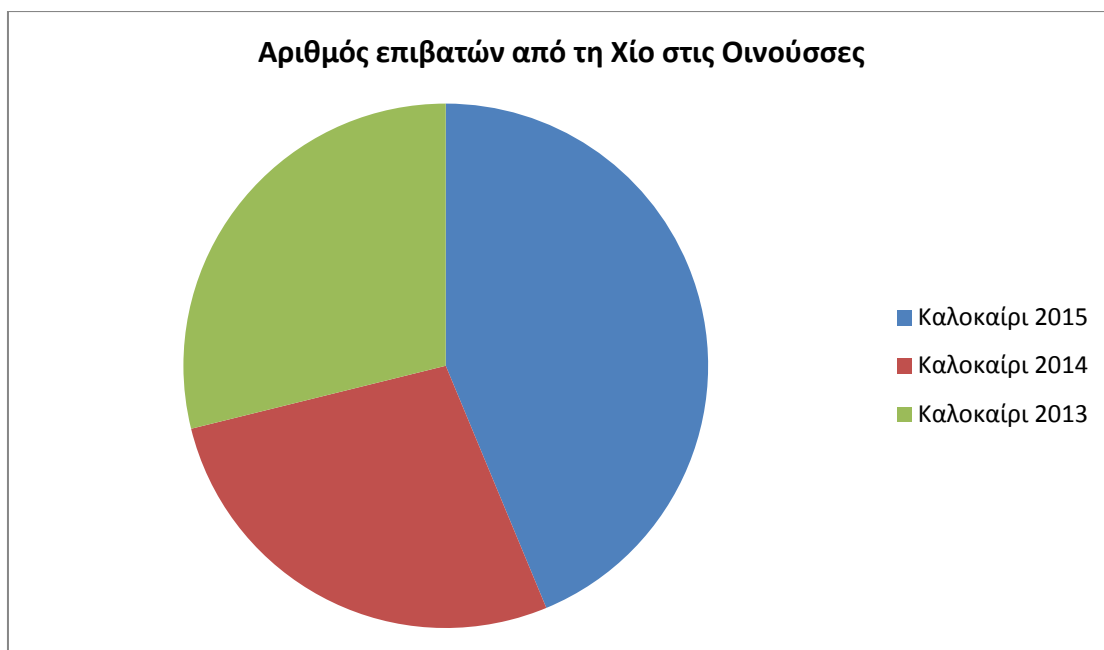

Διάγραμμα 1: Αριθμός επιβατών από τη Χίο στις Οινούσσες το καλοκαίρι του 2015 σε σύγκριση με το χειμώνα του 2014-2015

Σύμφωνα με την παραπάνω πίνα και με τα αναλυτικά στοιχεία του πίνακα 1 και του πίνακα 2, είναι φανερό πως το καλοκαίρι του 2015 ο αριθμός των επιβατών που ταξίδεψαν στις Οινούσσες είναι πολύ μεγάλος, σε σύγκριση με το χειμώνα. Αν υποθετικά αφαιρέσουμε τον αριθμό των επιβατών του καλοκαιριού στον πίνακα 4 με τον αριθμό των επιβατών του χειμώνα στον πίνακα 5 τότε θα μπορούσαμε να υπολογίσουμε περίπου τον αριθμό των τουριστών που επισκέφτηκαν το νησί το καλοκαίρι του 2015. Και αυτό διότι στον αριθμό των επιβατών που ταξίδεψαν από τη Χίο στις Οινούσσες το καλοκαίρι συμπεριλαμβάνεται και ο ντόπιος πληθυσμός των Οινουσσών που επισκέπτεται συχνά τη Χίο για διάφορες δουλειές, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω. Το χειμώνα ο αριθμός των τουριστών είναι μηδαμινός, επομένως αυτός ο υπολογισμός θα βοηθήσει στην αναζήτηση των τουριστών το καλοκαίρι του 2015.

Έχουμε λοιπόν τα εξής :

$11.819 \text{ επιβάτες (καλοκαίρι 2015)} - 3.838 \text{ επιβάτες (χειμώνας 2014-2015)} = 7.981$
τουρίστες περίπου υπολογίζεται πως επισκέφτηκαν το νησί το καλοκαίρι του 2015.

Διάγραμμα 2: Αριθμός επιβατών που ταξίδεψε από τη Χίο στις Οινούσσες τα καλοκαίρια του 2013,2014 και 2015

Το καλοκαίρι του 2015 παρατηρείται πως ο αριθμός των επιβατών (11.819) είναι πολύ μεγαλύτερος από τον αριθμό των επιβατών του 2014 (7.407) και του 2013 (7.799). Έπειτα, το καλοκαίρι του 2013 ο αριθμός των επιβατών είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό του καλοκαιριού του 2014. Η διαφορά τους είναι βέβαια μόνο 392 επιβάτες.

Το γεγονός αυτό, της τόσο μεγάλης απόκλισης των επιβατών του 2015 από τις άλλες δύο χρονιές, εξηγείται από το πρακτορείο Sunrise Tours της Χίο ως εξής: Πρώτη φορά το Οινούσσαι 3 πραγματοποίησε δρομολόγιο από τη Χίο στις Οινούσσες και από τις Οινούσσες στη Χίο αυθημερόν, κάθε Κυριακή. Μέχρι τότε δεν υπήρχε αυτή η δυνατότητα και γι' αυτό όποιος μετέβαινε στις Οινούσσες με το Οινούσσαι 3 μπορούσε να επιστρέψει την επόμενη μέρα. Βέβαια με κάποιο άλλο μέσο, όπως θαλάσσιο ταξί, μπορούσε να επιστρέψει αυθημερόν, γεγονός που δεν προτιμάται καθώς το κόστος είναι πολύ μεγαλύτερο.

Επομένως, σύμφωνα και με την προσωπική μου γνώμη, έτσι μπορεί να δικαιολογηθεί η τόσο μεγάλη απόκλιση στον αριθμό των επιβατών ανάμεσα στα τρία αυτά καλοκαίρια.

Αν λοιπόν υποθέσουμε πως λόγω του ημερήσιου δρομολογίου υπάρχει μεγάλη απόκλιση στον αριθμό των επιβατών τότε αν αφαιρέσουμε τους επιβάτες του καλοκαιριού του 2014 και του 2013 από τους επιβάτες του χειμώνα του 2014 θα βρούμε τον αριθμό των επιβατών που διαμένει στο νησί τους καλοκαιρινούς μήνες, καθώς ο αριθμός των επιβατών του καλοκαιριού του 2015 περιλαμβάνει κάθε Κυριακή τα μονοήμερα δρομολόγια.

Έχουμε λοιπόν τα εξής :

7.407 επιβάτες (καλοκαίρι 2014) – 3.838 επιβάτες (χειμώνας 2014-2015) = 3.569 τουρίστες περίπου υπολογίζεται πως επισκέφτηκαν το νησί το καλοκαίρι του 2014.

7.799 επιβάτες (καλοκαίρι 2013) – 3.838 επιβάτες (χειμώνας 2014-2015)= 3.961 τουρίστες περίπου υπολογίζεται πως επισκέφτηκαν το νησί το καλοκαίρι του 2013.

Βέβαια, τονίζεται ξανά πως αυτοί οι συλλογισμοί είναι τελείως υποθετικοί καθώς δεν μπορεί να αποδειχθεί με ακρίβεια πως ο αριθμός των επιβατών του χειμώνα είναι αριθμός που συμπεριλαμβάνει σχεδόν μόνο ντόπιο πληθυσμό των Οινουσσών. Επίσης, ο ίδιος ντόπιος πληθυσμός δεν είναι απαραίτητο πως πηγαινοέρχεται τα καλοκαίρια από τη Χίο στις Οινούσσες έτσι ώστε η διαφορά του αριθμού των επιβατών του καλοκαιριού από των επιβατών του χειμώνα να μας δώσει τον αριθμό των τουριστών του καλοκαιριού.

4.3 Διαμονή τουριστών στις Οινούσσες

Σύμφωνα με προφορικά στοιχεία που δόθηκαν από το Δήμο Οινουσσών έχουμε τα εξής στοιχεία που αφορούν τη διαμονή των τουριστών και τα οποία θα μπορούν να δώσουν μια πιο ξεκάθαρη εικόνα για το ποσοστό των τουριστών που επισκέπτονται το νησί και το που διαμένουν.

Το νησί διαθέτει περίπου 16 ενοικιαζόμενα δωμάτια. Αυτά τα δωμάτια είναι εξοπλισμένα με τα απαραίτητα που χρειάζονται σε ένα σπίτι. Για παράδειγμα διαθέτουν κουζίνα, ψυγείοκαταψύκτη, πλυντήριο ρούχων, σίδερο/ σιδερώστρα, air condition, τηλεόραση. Συνολικά όλα τα καταλύματα μαζί μπορούν να φιλοξενήσουν γύρω στα 50 άτομα.

Τα περισσότερα από αυτά ενοικιάζονται όλο το χρόνο από καθηγητές σχολείων, αστυνομικούς ή γιατρούς που έχουν πάρει μετάθεση στο νησί. Επίσης, συχνά νοικιάζονται και από φοιτητές της σχολής εμποροπλοιάρχων που υπάρχει στο νησί.

Το Ιούλιο και τον Αύγουστο κάθε χρονιάς υπολογίζεται πως φιλοξενούνται περίπου σε όλα τα καταλύματα γύρω στα 80 άτομα όλο το καλοκαίρι. Εάν ο αριθμός των τουριστών που

επισκέπτονται το νησί τα καλοκαίρια είναι περίπου 3.500 τότε μόνο οι 80 μένουν σε ενοικιαζόμενα δωμάτια. Οι υπόλοιποι μένουν στα σπίτια τους και φιλοξενούν πιθανόν άλλους τουρίστες ή οι ίδιοι φιλοξενούνται από ντόπιους κατοίκους. (Δήμος Οινουσσών, 2015)

Με βάση λοιπόν αυτά τα στοιχεία θα ακολουθήσει μια ποσοτικοποιημένη πρόταση ανάπτυξης του παράκτιου οικοτουρισμού στη νήσο των Οινουσσών, ξεκινώντας από την αύξηση των τόπων φιλοξενίας των τουριστών, οι οποίοι δεν έχουν καταγωγή από το νησί αλλά επιθυμούν να διαμείνουν σε αυτό για τις διακοπές τους.

5. Σύγκριση του ποσοστού του τουρισμού των Ψαρών με τις Οινούσσες.

Είναι σημαντικό να γίνει μια σύγκριση ως προς το ποσοστό του τουρισμού που έχει ένα γειτονικό νησί των Οινουσσών έτσι ώστε να αποκτηθεί μια ολοκληρωμένη εικόνα για τον τουρισμό των νησιών που ανήκουν στο νομό της Χίου. Εδώ και ένα χρόνο υπάρχουν πλοία με ανταπόκριση κατευθείαν από τον Πειραιά στα Ψαρά. Πριν από τότε οι τουρίστες που ήθελαν να επισκεφτούν τα Ψαρά έπρεπε να ταξιδέψουν πρώτα στη Χίο και από εκεί να μεταβούν στα Ψαρά, γεγονός το οποίο συμβαίνει τώρα με τους τουρίστες που επιθυμούν να πάνε στις Οινούσσες. Όπως έχει αναφερθεί παραπάνω, από 1^η Νοεμβρίου του 2015 τα ίδια πλοία μετά από τα Ψαρά και τη Χίο θα πηγαίνουν και στο λιμάνι των Οινουσσών. Τα φετινά στοιχεία του ποσοστού του τουρισμού των Ψαρών με την απευθείας ανταπόκριση των πλοίων από τον Πειραιά θα βοηθήσει στις υποθετικές προτάσεις ανάπτυξης του παράκτιου οικοτουρισμού των Οινουσσών.

Εικόνα 33: Ψαρά (travelplanet24, n.d.)

Τα Ψαρά έχουν έκταση 42 τετραγωνικά χιλιόμετρα (IN.E Αγία Μαρίνη, n.d.) ενώ οι Οινούσσες έχουν έκταση 14,382 τετραγωνικά χιλιόμετρα(Περιφερειακή Ένωση Δήμων Βόρειου Αιγαίου, n.d.). Οι μόνιμοι κάτοικοι που διαμένουν στα Ψαρά είναι περίπου 422 (IN.E Αγία Μαρίνη, n.d.) ενώ στις Οινούσσες είναι περίπου 826 (Περιφερειακή Ένωση Δήμων Βόρειου Αιγαίου, n.d.).

5.1 Γενικές πληροφορίες για τα Ψαρά

Τα Ψαρά αποτελούν έναν ήσυχο προορισμό για όσους τουρίστες επιθυμούν να περάσουν ήρεμες διακοπές. Ο οικισμός των Ψαρών είναι χτισμένος αμφιθεατρικά γύρω από το λιμάνι του νησιού. Στο νησί υπάρχουν γύρω στις 40 παραλίες περίπου, άλλες με βότσαλο, άλλες με αμμουδιά, άλλες οργανωμένες και άλλες ανοργάνωτες. Μερικές από τις παραλίες του νησιού είναι οι εξής: η παραλία του Κατσούνη, ο κόλπος της Αγίας Κυριακής, ο Κάτω Γιαλός και η Λάκκα. Σημαντικά μέρη τα οποία πρέπει να επισκεφτεί κανείς είναι το σπίτι του Κωνσταντίνου Κανάρη, τον Άγιο Νικόλαο και τη μονή Κοιμήσεως της Θεοτόκου. Ο γύρος του νησιού με κάποια βάρκα θα ήταν σίγουρα μια όμορφη εμπειρία. (Ξενοδόχοι Ψαρών, 2015)

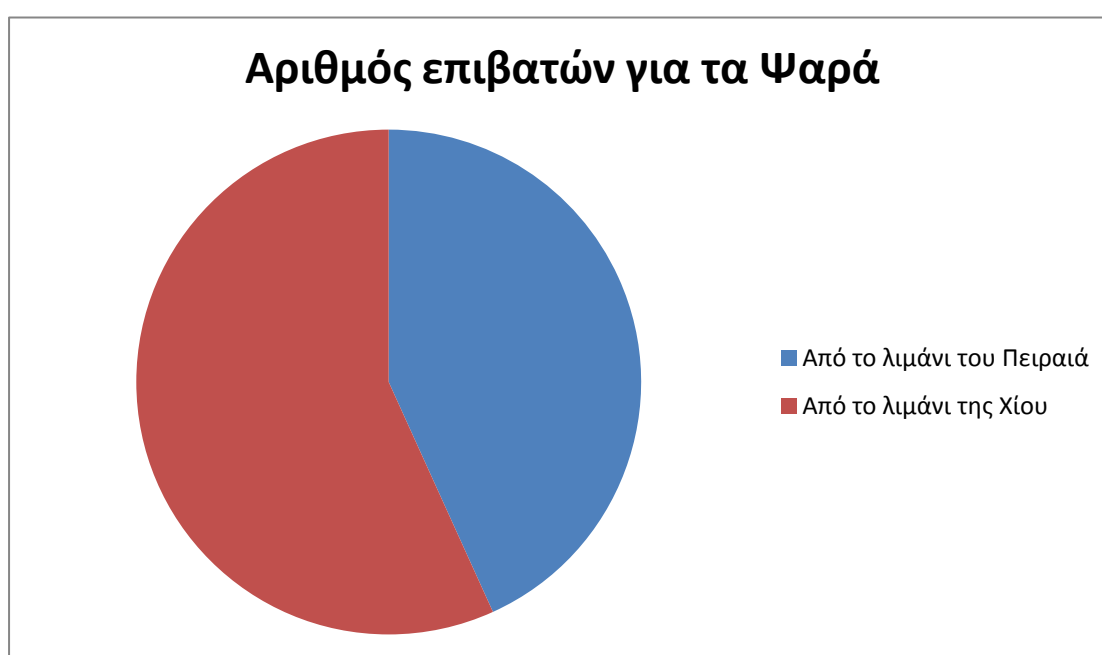
5.2 Διαμονή τουριστών στα Ψαρά

Τα Ψαρά δεν διαφέρουν πολύ από τις Οινούσσες ως προς την παροχή των υπηρεσιών, το ήρεμο περιβάλλον, τη δύσκολη πρόσβαση, την αρχιτεκτονική των σπιτιών, τον αριθμό των τουριστών και τον τρόπο διασκέδασης. Βέβαια, τα Ψαρά διαθέτουν γύρω στα 40 ενοικιαζόμενα δωμάτια, τα διπλάσια σχεδόν απ' όσα υπάρχουν στις Οινούσσες. Το γεγονός αυτό οφείλεται λογικά στο ότι τα Ψαρά έχουν σχεδόν τη διπλάσια έκταση από τις Οινούσσες. (Greek hotels, n.d.)

Σύμφωνα με προφορικά στοιχεία που δόθηκαν από τους ξενοδόχους του νησιού τον Ιούλιο και τον Αύγουστο του 2015 φιλοξενήθηκαν στα καταλύματα γύρω στα 160 άτομα. Ο αριθμός αυτός είναι ο διπλάσιος από αυτόν που διαμένει στα καταλύματα των Οινουσσών. Η διαφορά αυτή οφείλεται κατά κύριο λόγο στην διπλάσια έκταση των Ψαρών αλλά και στην απευθείας ανταπόκριση πλοίων, μια φορά της εβδομάδα, από τον Πειραιά στα Ψαρά. (Ξενοδόχοι Ψαρών, 2015)

5.3 Αριθμός επιβατών για τα Ψαρά τον Αύγουστο του 2015

Σύμφωνα με προφορικά στοιχεία που δόθηκαν από το λιμεναρχείο των Ψαρών τον Αύγουστο του 2015 ο αριθμός των ταξιδιωτών που κατέφθασαν στο νησί από το λιμάνι του Πειραιά είναι 322 επιβάτες. Μία φορά την εβδομάδα υπάρχει δρομολόγιο από τον Πειραιά στα Ψαρά. Από τη Χίο κατέφθασαν τον Αύγουστο 423 άτομα. Από τη Χίο στα Ψαρά υπάρχει σχεδόν καθημερινή ανταπόκριση και γι' αυτό ο αριθμός είναι μεγαλύτερος. Συνολικά ο αριθμός των τουριστών που ταξίδεψαν στα Ψαρά το καλοκαίρι του 2015 είναι 745. Τους υπόλοιπους μήνες ο αριθμός των τουριστών που ταξιδεύει στο νησί είναι πολύ μικρότερος. (Λιμεναρχείο Ψαρών, 2015)

Διάγραμμα 3: Αριθμός επιβατών που ταξίδεψαν στα Ψαρά από το λιμάνι του Πειραιά και από το λιμάνι της Χίου

5.4 Σύγκριση ποσοστού τουρισμού των Ψαρών και Οινούσσών το καλοκαίρι του 2015

Είναι φανερό πως ο αριθμός των επιβατών που ταξίδεψαν στα Ψαρά το καλοκαίρι του 2015 είναι πολύ μικρότερος από τον αριθμό των επιβατών που ταξίδεψαν στις Οινούσσες.

Αριθμός εισιτηρίων που κόπηκαν τον Αύγουστο του 2015 για τις Οινούσσες

1 Αυγούστου – 31 Αυγούστου : 4657 εισιτήρια

Πίνακας 9:Αριθμός εισιτηρίων από Χίο-Οινούσσες τον Αύγουστο του 2015 (Sunrise Tours, 2015)

Αριθμός εισιτηρίων που κόπηκαν τον Αύγουστο του 2015 για τα Ψαρά

1 Αυγούστου – 31 Αυγούστου : 745 εισιτήρια

Πίνακας 10:Αριθμός εισιτηρίων για τα Ψαρά τον Αύγουστο του 2015 (Λιμεναρχείο Ψαρών, 2015)

Ο αριθμός των παραπάνω εισιτηρίων αναφέρεται στους ταξιδιώτες που έφτασαν στα Ψαρά και στις Οινούσσες. Στις Οινούσσες οι επιβάτες έφτασαν μόνο με το караβάκι από τη Χίο, ενώ στα Ψαρά έφτασαν είτε από το λιμάνι της Χίου, είτε από το λιμάνι του Πειραιά.

Οι ταξιδιώτες που έφθασαν σε αυτά τα νησιά με σκάφος, είτε με κάποιο άλλο μεταφορικό μέσω εκτός των караβιών, δεν συμπεριλαμβάνονται προφανώς στους παραπάνω αριθμούς.

Το παράδοξο με τα παραπάνω αποτελέσματα των πινάκων είναι πως παρόλο που οι Οινούσσες έχουν πιο μικρή έκταση, έχουν μεγαλύτερο αριθμό επιβατών που κατέφθασαν στο νησί το καλοκαίρι του 2015. Επίσης, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, οι Οινούσσες έχουν και μεγαλύτερο αριθμό μόνιμων κατοίκων. Από την άλλη όμως, σύμφωνα με τα στοιχεία που μας δόθηκαν παραπάνω από τους ξενοδόχους των δύο νησιών, οι τουρίστες που έμειναν σε καταλύματα των Ψαρών ανέρχονται γύρω στους 160, ενώ στις Οινούσσες γύρω στους 80.

Το γεγονός αυτό κατά τη γνώμη μου ερμηνεύεται ως εξής: Τα Ψαρά έχουν μεγαλύτερη έκταση και περισσότερες ξενοδοχειακές μονάδες και γι' αυτό συγκεντρώνουν περισσότερους τουρίστες που διαμένουν σε αυτά σε σύγκριση με τις Οινούσσες που φιλοξενούν το μισό αριθμό τουριστών απ' ότι τα Ψαρά. Από την άλλη όμως οι Οινούσσες έχουν μεγαλύτερο αριθμό επιβατών το καλοκαίρι του 2015 καθώς πιστεύω πως ο αριθμός που έχει καταγωγή

από το νησί και το επισκέπτεται τα καλοκαίρια είναι πολύ μεγάλος. Τα Ψαρά φιλοξενούν περισσότερους τουρίστες που δεν έχουν καταγωγή από εκεί ενώ οι Οινούσσες φιλοξενούν περισσότερους τουρίστες που έχουν καταγωγή από το νησί και κάποια κατοικία.

Επομένως, έχουμε τα εξής:

	Οινούσσες	Ψαρά
έκταση	14,382 τετραγωνικά χλμ.	42 τετραγωνικά χλμ.
μόνιμους κάτοικους	826 άτομα περίπου	422 άτομα περίπου
επιβάτες τον Αύγ.του '15	4.657 επιβάτες	745 επιβάτες
τουρίστες σε ξενοδοχεία	80 τουρίστες περίπου	160 τουρίστες περίπου
καραβάκι από Χίο	ΝΑΙ	ΝΑΙ
καραβι από Πειραιά	ΟΧΙ (από 1 ^η Νοεμ.2015)	ΝΑΙ
αριθμός δωματίων	16 δωμάτια περίπου	40 δωμάτια περίπου

Πίνακας 11: Σύγκριση Οινουσσών με Ψαρά

Τα συμπεράσματα από τον παραπάνω πίνακα είναι τα εξής:

Τα Ψαρά έχουν μεγαλύτερη έκταση από τις Οινούσσες αλλά λιγότερους ντόπιους κατοίκους. Από τη Χίο υπάρχει караβάκι και για Οινούσσες αλλά και για τα Ψαρά. Από τον Πειραιά υπάρχουν πλοία που ταξιδεύουν για Ψαρά ενώ στις Οινούσσες συζητιέται έντονα η πιθανότητα να μπει γραμμή πλοίων από το λιμάνι του Πειραιά το καλοκαίρι του 2016. Το καλοκαίρι του 2015 ο αριθμός των εισιτηρίων που κόπηκαν για τις Οινούσσες είναι πολύ μεγαλύτερος από τον αριθμό των εισιτηρίων που κόπηκαν για τα Ψαρά. Οι τουρίστες που διέμειναν σε ενοικιαζόμενα δωμάτια στα Ψαρά είναι ο διπλάσιος από τον αριθμό που διέμειναν σε δωμάτια στις Οινούσσες.

6 Αύξηση του παράκτιου οικοτουρισμού μετά την απευθείας σύνδεση Πειραιά- Οινουσσών

Μετά την 1^η Νοεμβρίου του 2015, όπως αναφέρθηκε και παραπάνω, η Blue Star Ferries αναλαμβάνει ακτοπλοϊκή σύνδεση των Οινουσσών με τον Πειραιά, μέσω Ψαρών. Σύμφωνα με τα παραπάνω στοιχεία ο αριθμός των τουριστών που διέμειναν το καλοκαίρι του 2015 στις Οινούσσες είναι 80 τουρίστες ενώ στα Ψαρά είναι οι διπλάσιοι, δηλαδή 160 τουρίστες. Το γεγονός αυτό ίσως οφείλεται στο ότι τα Ψαρά είναι μεγαλύτερο νησί με μεγαλύτερη διαθεσιμότητα δωματίων ή στο ότι υπάρχει εδώ και ένα χρόνο άμεση ακτοπλοϊκή σύνδεση των Ψαρών με το λιμάνι του Πειραιά.

Υποθέτουμε λοιπόν ότι το καλοκαίρι του 2016 ο αριθμός των τουριστών που θα επιθυμούν να διαμείνουν στις Οινούσσες θα είναι ο διπλάσιος από τον αριθμό που διέμειναν το καλοκαίρι του 2015, δηλαδή 160 τουρίστες περίπου. Για να εξυπηρετηθούν όμως αυτοί οι 160 τουρίστες πρέπει να εξεταστεί εάν οι υποδομές στις Οινούσσες είναι επαρκείς για να δεχτούν αυτόν τον αριθμό των τουριστών.

7 Διαμονή των τουριστών μετά την ακτοπλοϊκή σύνδεση Πειραιά - Οινουσσών

Ο αριθμός των ενοικιαζόμενων δωματίων στις Οινούσσες είναι 16 δωμάτια περίπου. Συνολικά αυτά τα καλύμματα μπορούν να φιλοξενήσουν γύρω στα 50 άτομα περίπου ταυτόχρονα. Τον Αύγουστο η κίνηση στο νησί είναι πιο αυξημένη από τους υπόλοιπους μήνες. Επομένως, εάν υποθέσουμε ότι ο αριθμός των τουριστών θα διπλασιαστεί το καλοκαίρι του 2016 τότε θα πρέπει και ο αριθμός των δωματίων να διπλασιαστεί και να έχουμε γύρω στα 32 δωμάτια περίπου. Ο τρόπος με τον οποίο θα πραγματοποιηθεί αυτή η αύξηση του αριθμού των δωματίων των τουριστών έχει γραφτεί στις παραπάνω προτάσεις ανάπτυξης του παράκτιου οικοτουρισμού.

Οι υπάρχουσες υποδομές είναι επαρκείς μετά την αύξηση του ποσοστού των τουριστών που θα διαμείνει στο νησί;

Το ερώτημα αυτό είναι πολύ σημαντικό καθώς χωρίς επαρκείς υποδομές δεν μπορούν οι παραπάνω προτάσεις να εφαρμοστούν. Έχουμε λοιπόν τα εξής:

- Η διαθεσιμότητα των ενοικιαζόμενων δωματίων δεν είναι επαρκείς για να φιλοξενήσει το διπλάσιο αριθμό τουριστών. Επομένως, η δημιουργία νέων δωματίων είναι απαραίτητη.
- Ιατροφαρμακευτική περίθαλψη υπάρχει αλλά κατά τη γνώμη μου πρέπει να αυξηθεί ο αριθμός των γιατρών του νησιού για περισσότερη ασφάλεια.
- Οι υπηρεσίες του νησιού όπως Τράπεζα, ταχυδρομείο, αστυνομία και λιμεναρχείο είναι επαρκείς και το εργατικό δυναμικό που τις απαρτίζουν μπορούν να εξυπηρετήσουν τις ανάγκες μεγάλου ποσοστού τουριστών.

- Το σύστημα ύδρευσης επιτρέπει την αύξηση του αριθμού των δωματίων. Η υποδομή αυτή είναι πολύ σημαντική καθώς χωρίς τη διαθεσιμότητα αρκετών ποσοτήτων πόσιμου νερού η αύξηση του ποσοστού των τουριστών δεν θα ήταν εφικτή.
- Η διαθεσιμότητα πρώτων υλών και προϊόντων κατανάλωσης είναι επαρκείς για την φιλοξενία περισσότερων τουριστών. Θα μπορούσε ο ανεφοδιασμός προϊόντων στο νησί από τη Χίο να γίνει συχνότερος έτσι ώστε να καλύπτονται πλήρως οι ανάγκες των τουριστών.

Επιπλέον, πέρα από τις παραπάνω βασικές υποδομές που είναι απαραίτητες να υπάρχουν για την ανάπτυξη του παράκτιου οικοτουρισμού των Οινουσσών κάποιες συμπληρωματικές προτάσεις για την καλύτερη εξυπηρέτηση και διαμονή των τουριστών είναι οι εξής:

- Στο λιμάνι θα μπορούσε να υπάρχει ένα κιόσκι στο οποίο να παρέχονται πληροφορίες στους τουρίστες κατά την άφιξη τους στο νησί. Αρχικά, θα πρέπει να τους δίνεται ένας χάρτης του νησιού έτσι ώστε να μπορούν να προσανατολιστούν και να μελετήσουν τις περιοχές τις οποίες θέλουν να επισκεφτούν. Επίσης, θα πρέπει να τους παρέχεται πλήρης ενημέρωση για τις διάφορες δραστηριότητες τις οποίες μπορούν να ακολουθήσουν αλλά και πληροφορίες για τα μέρη τα οποία μπορούν να φάνε ή για τα μαγαζιά τα οποία μπορούν να αγοράσουν ντόπια προϊόντα.
- Μια ακόμη πρόταση είναι η ύπαρξη ενός ξεναγού ο οποίος να φροντίζει την περιήγηση των τουριστών στα αξιοθέατα αλλά και στο Ναυτικό Μουσείο του νησιού. Οι Οινούσες είναι ένα νησί με σημαντική ναυτική ιστορία, η οποία σίγουρα θα ενδιέφερε τους τουρίστες να την μάθουν.
- Η ύπαρξη περισσότερων αυτοκινήτων, που θα μεταφέρουν τους τουρίστες στις διάφορες παραλίες, στο μοναστήρι αλλά και στο γύρω του νησιού, είναι απαραίτητη καθώς ο αριθμός των τουριστών θα διπλασιαστεί. Επίσης, ο αριθμός των ποδηλάτων που θα παρέχονται προς ενοικίαση πρέπει να είναι μεγάλος έτσι ώστε να ενθαρρύνονται όλο και περισσότεροι τουρίστες να τα χρησιμοποιούν, μειώνοντας με αυτόν τον τρόπο τις αρνητικές επιπτώσεις στο περιβάλλον και προωθώντας την οικοτουριστική ανάπτυξη.

8 Συμπεράσματα:

Ο τουρισμός αποτελεί μια από τις πιο βασικές πηγές εσόδων της χώρας μας. Τους καλοκαιρινούς μήνες ο τουρισμός είναι αυξημένος σε σχέση με τους χειμερινούς μήνες. Τουρίστες από όλον τον κόσμο επιλέγουν τη χώρα μας για αναψυχή και ξεκούραση καθώς τους παρέχει ποικίλες ομορφιές και ζεστό κλίμα με ηλιοφάνεια. Βέβαια, ο τουρισμός μπορεί να προκαλέσει αρνητικές συνέπειες στο περιβάλλον μας, είτε σημαντικές είτε ανεπαίσθητες, ανάλογα με το ποσοστό συγκέντρωσης τουριστών σε μια περιοχή. Μερικές από τις πιο σημαντικές αρνητικές επιπτώσεις του τουρισμού είναι η συγκέντρωση στερεών και υγρών αποβλήτων και απορριμμάτων, ειδικά στις παραλίες το καλοκαίρι, αλλά και προβλήματα ηχορύπανσης, τα οποία μειώνουν το επίπεδο διαβίωσης του ντόπιου πληθυσμού. Επιπλέον, η ανέγερση ξενοδοχειακών μονάδων και εγκαταστάσεων για την εξυπηρέτηση των τουριστών αλλοιώνει τον τοπικό χαρακτήρα των περιοχών. Πολλές φυτοκοινότητες καταστρέφονται αλλά και πολλά ιστορικά μνημεία αντιμετωπίζουν προβλήματα ηχορύπανσης και συνωστισμού από τους τουρίστες. Τέλος, ο τουρισμός συχνά οδηγεί τον ντόπιο πληθυσμό σε ξενομανία και σε σταδιακή απομάκρυνση από τα ήθη, τα έθιμα και τις παραδόσεις τους. Ειδικά στην Ελλάδα το φαινόμενο αυτό είναι πολύ έντονο, καθώς υπάρχει μεγάλη επιρροή από τους τουρίστες των αναπτυγμένων δυτικών χωρών.

Με το πέρασμα των χρόνων οι απαιτήσεις των τουριστών ως προς το επίπεδο των υποδομών και των υπηρεσιών όλο και αυξάνεται με αποτέλεσμα την ανάπτυξη του οικοτουρισμού. Παρατηρείται μια τάση ευαισθητοποίησης των τουριστών σε θέματα περιβάλλοντος καθώς αναζητούν εναλλακτικές μορφές αναψυχής με βιωματικές εμπειρίες. Ο οικοτουρισμός προωθεί τη περιβαλλοντική εκπαίδευση και διαχειρίζεται το φυσικό περιβάλλον με βιώσιμο τρόπο. Επίσης, ενημερώνει και εκπαιδεύει κατάλληλα τους επισκέπτες των περιοχών για τις αρνητικές επιπτώσεις που μπορεί να προκαλέσουν στο περιβάλλον. Σε περιπτώσεις που παρουσιάζονται προβλήματα στο περιβάλλον ή στην ποιότητα διαβίωσης των κατοίκων των περιοχών προσπαθεί να τα επιλύει και να μειώνει τις αρνητικές επιπτώσεις που έχουν προκληθεί από τους τουρίστες. Επιπλέον, ο οικοτουρισμός προστατεύει πολλά σπάνια είδη φυτών και ζώων τα οποία αποτελούν κίνητρο για να τα επισκεφτούν τουρίστες.

Στα νησιά τα οικοσυστήματα είναι πιο ευαίσθητα καθώς είναι συνήθως μικρά σε έκταση και γι' αυτό έχουν περιορισμένους φυσικούς πόρους και πρώτες ύλες. Τους καλοκαιρινούς μήνες ο τουρισμός στα νησιά εκτοξεύεται στα ύψη και οι αρνητικές

επιπτώσεις που προκαλούνται στο περιβάλλον είναι μεγάλες. Επομένως, ο τουριστικός σχεδιασμός σε αυτές τις περιοχές απαιτεί ιδιαίτερη προσοχή.

Οι Οινούσες, το νησί που αποτέλεσε αντικείμενο της διπλωματικής έρευνας, συμπεριλαμβάνεται στις περιοχές με τα ευαίσθητα οικοσυστήματα. Στόχος της εργασίας ήταν η παρουσίαση προτάσεων ανάπτυξης του παράκτιου οικοτουρισμού του νησιού. Οι προτάσεις αυτές δεν έρχονται αντιμέτωπες με τα ήθη και έθιμα του ντόπιου πληθυσμού αλλά και δεν επιβαρύνουν το περιβάλλον. Είναι προτάσεις που υπάγονται κάτω από την ομπρέλα της βιωσιμότητας. Είναι άκρως φιλικές στο φυσικό περιβάλλον και αξιοποιούν τις υπάρχουσες υποδομές. Επίσης, ενισχύουν την οικονομία του νησιού, αναδεικνύουν την ιστορία του, προάγουν τα ντόπια προϊόντα, την κουλτούρα των κατοίκων αλλά και τα ήθη και τα έθιμα τους. Παρέχουν στους τουρίστες τη δυνατότητα ψυχαγωγίας, αναψυχής και ξεκούρασης. Βοηθούν τους τουρίστες να έρθουν σε επαφή με τη φύση και να την απολαύσουν. Αναπτύσσουν τις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ των ντόπιων κατοίκων και των τουριστών, οι οποίοι έρχονται σε επαφή και ανταλλάσσουν ιδέες και απόψεις. Οι τουρίστες ενισχύουν την οικονομία του νησιού με τρόπο που δεν μειώνει το βιοτικό επίπεδο των κατοίκων, γεγονός που αναπτύσσει συναισθήματα σεβασμού ανάμεσα τους. Επιπλέον, οι ντόπιοι και οι τουρίστες έχουν τη δυνατότητα να ενισχύσουν την παιδεία τους και τον πολιτισμό τους συμμετέχοντας από κοινού σε διάφορες δραστηριότητες. Σε όλες τις προτάσεις είναι έντονο το στοιχείο της προστασίας του περιβάλλοντος και του σεβασμού στον ντόπιο πληθυσμό. Καμία δραστηριότητα δεν έχει σκοπό να επιβαρύνει τους κατοίκους, αντίθετα επιδιώκεται ένα κλίμα αρμονίας και αλληλεγγύης.

Η μεταφορά τουριστών στο νησί είναι βασική για την ανάπτυξη του παράκτιου οικοτουρισμού του. Από την 1^η Νοεμβρίου του 2015 υπάρχει άμεση ακτοπλοϊκή σύνδεση των Οινουσσών με το λιμάνι του Πειραιά. Επομένως, ο αριθμός των τουριστών το καλοκαίρι του 2016 θα αυξηθεί σημαντικά. Έγινε προσπάθεια λοιπόν να διατυπωθεί με αριθμούς το ποσοστό του τουρισμού που επισκέπτονται τα τελευταία καλοκαίρια το νησί έτσι ώστε να μπορεί να πραγματοποιηθεί και μια υπόθεση για τον αριθμό των τουριστών που θα επισκέπτονται από εδώ και στο εξής το νησί. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της έρευνας, ο αριθμός των τουριστών που επισκέφτηκαν το νησί το καλοκαίρι του 2015 είναι μεγαλύτερος από τον αριθμό των τουριστών που επισκέφτηκαν το νησί τα προηγούμενα δύο καλοκαίρια. Το γεγονός αυτό οφείλεται λογικά στο ότι το καλοκαίρι του 2015 πραγματοποιήθηκαν ημερήσια δρομολόγια από τη Χίο στις Οινούσες και από τις Οινούσες στη Χίο. Με την έναρξη της άμεσης ακτοπλοϊκής σύνδεσης Πειραιά – Οινουσσών διατυπώνεται ο υποθετικός

συλλογισμός πως ο αριθμός των τουριστών θα διπλασιαστεί σε σχέση με το καλοκαίρι του 2015. Για να γίνει πραγματικότητα όμως αυτός ο υποθετικός συλλογισμός είναι απαραίτητη η εφαρμογή των προτάσεων που αναφέρθηκαν αναλυτικά αλλά και η ύπαρξη των κατάλληλων υποδομών. Οι Οινούσες είναι ένα νησί με υποδομές κατάλληλες για την ανάπτυξη του παράκτιου οικοτουρισμού της και με εργατικό δυναμικό πρόθυμο και με αίσθημα φιλοξενίας. Βέβαια, αυτό δεν αρκεί καθώς η συνεχής προσπάθεια για την επίτευξη του καλύτερου δυνατού αποτελέσματος είναι απαραίτητη.

Η σύγκριση του ποσοστού του τουρισμού των Οινουσσών με των Ψαρών κρίθηκε απαραίτητη έτσι ώστε να αποκτηθεί μια ολοκληρωμένη άποψη για τον τουρισμό μικρών νησιών. Το γεγονός ότι υπάρχει ακτοπλοϊκή σύνδεση εδώ και ένα χρόνο του λιμένος του Πειραιά με τα Ψαρά βοήθησε πολύ στον υποθετικό συλλογισμό του ποσοστού του τουρισμού που θα έχουν από εδώ και στο εξής οι Οινούσες.

Εάν εφαρμοστούν οι προτάσεις τις εργασίας τότε κατά τη γνώμη μου η ανάπτυξη του παράκτιου οικοτουρισμού του νησιού θα επιτευχτεί σε σύντομο χρονικό διάστημα. Απαιτείται συνεχής προσπάθεια από όλους τους κατοίκους του νησιού αλλά και η συνεργασία μεταξύ των διάφορων φορέων που την συγκροτούν είναι άκρως απαραίτητη. Από τη μεριά τους βέβαια και οι τουρίστες πρέπει να είναι σωστά ενημερωμένοι για την αποφυγή αρνητικών επιπτώσεων στο νησί. Η σωστή παιδεία είναι απαραίτητο εφόδιο για όλους, έτσι θα μπορέσουν τουρίστες και μόνιμοι κάτοικοι να συνυπάρχουν αρμονικά προωθώντας την ανάπτυξη και την ευημερία.

Βιβλιογραφία:

admin, n.d. *eviaroom.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.eviaroom.gr/?p=52137>
[Πρόσβαση 4 Οκτώβριος 2015].

agrinionews, n.d. *agrinionews*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.agrinionews.gr/#>
[Πρόσβαση 14 Σεπτέμβριος 2015].

Anon., n.d. *Εορδαία Live*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.eordaialive.com/live/news.php?lang=173&newid=9188&cat=155>
[Πρόσβαση 2 Ιούλιος 2015].

Apple, G., n.d. *Green Apple*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.greenapple.gr/articlesdesc.php?id=116>
[Πρόσβαση 26 Αύγουστος 2015].

Center, S., n.d. *Surf Center*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://surfcenter.gr/cms/>
[Πρόσβαση 26 Σεπτέμβριος 2015].

Chios24, n.d. *Chios24*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.chios24.gr/chios/modern>
[Πρόσβαση 11 Σεπτέμβριος 2015].

Classic, G. A. T., n.d. *Greece All Time Classic*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.visitgreece.gr/el/greek_islands/northeastern_aegean_islands/oinousses
[Πρόσβαση 16 Ιούλιος 2015].

elculture, n.d. *elculture*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://test.elculture.gr/exhibitions/feral-remnants-2013-495233>
[Πρόσβαση 2 Σεπτέμβριος 2015].

ER-LAC, n.d. *ER-LAC*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://erlac.gr/el/products/product/xrwma-marine-lac/>
[Πρόσβαση 5 Αύγουστος 2015].

Events, C., 2015. *Corinthia Events*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://corinthiaevents.wordpress.com/2015/04/27/>
[Πρόσβαση 22 Αύγουστος 2015].

GESAMP, 1996. *Food and Agriculture Organization of the United Nations*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.fao.org/3/contents/dc824e26-b1b7-568d-8770-1f9347ecb063/W1639E00.HTM>
[Πρόσβαση 25 Ιούνιος 2015].

Greece, V. o., n.d. *Views of Greece*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://viewsofgreece.gr/travel/?page_id=2273
[Πρόσβαση 18 Ιούλιος 2015].

Hotels, G., n.d. *greekhotels.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:
http://www.greekhotels.gr/gr/greek_island_hotels/aegean_islands_hotels/psara_hotels.asp
[Πρόσβαση 27 Οκτώβριος 2015].

LADY, M., n.d. *MY LADY*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.mylady.gr/arthra/2013/05/12-podilato-oikonomia,-adunatismo-kai-ugeia/#.Vj-jlLfhdIV>
[Πρόσβαση 5 Αύγουστος 2015].

LIFO, 2011. *LIFO*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.lifo.gr/team/bitsandpieces/25978>
[Πρόσβαση 4 Αύγουστος 2015].

Live, C., 2015. *Creta Live*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.cretalive.gr/crete/view/sunedrio-gia-ton-biwsimo-tourismo/252105>
[Πρόσβαση 17 Ιούλιος 2015].

Live, E., n.d. *Εορδαία Live*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.eordaialive.com/live/index.php>
[Πρόσβαση 2 Ιούλιος 2015].

Muhammetoglu, H. και συν., n.d. *Βιοποικιλότητα*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.coastlearn.org/gr/bio-gr/introduction.html>
[Πρόσβαση 22 Ιούνιος 2015].

Natura, n.d. *Natura*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://naturahellas.blogspot.gr/2013/01/blog-post_5876.html
[Πρόσβαση 5 Ιούλιος 2015].

online, A., n.d. *Aspa online*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.aspaonline.gr/wp-content/uploads/2012/08/fouskota-thalassis.jpg>
[Πρόσβαση 23 Σεπτέμβριος 2015].

Panoramio, n.d. *Panoramio, Google Maps*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.panoramio.com/>
[Πρόσβαση 25 Αύγουστος 2015].

Probole, n.d. *Probole*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.probole.com/products/aquacenter/>
[Πρόσβαση 25 Σεπτέμβριος 2015].

Rethimno.gr, n.d. *Rethimno.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.rethimno.gr/el/T_university/default.php
[Πρόσβαση 27 Ιούλιος 2015].

Schwartzentruber, A., 2015. *BBICE*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.b-bice-plus.eu/what-is-blue-growth/>
[Πρόσβαση 14 Μάιος 2015].

Society, E., n.d. *The International Ecotourism Society*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.ecotourism.org/>
[Πρόσβαση 11 Νοέμβριος 2015].

Stanners, D. & Bourdeau, P., 1995. *Εργαστήριο Διδακτικής Θετικών Επιστημών*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.clab.edc.uoc.gr/arca/gr/coast.htm>
[Πρόσβαση 17 Ιούνιος 2015].

Tourism, A., 2011. *Alter Tourism*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://altertourism.gr/morfes-tourismou/lista-thematikou-morfon-tourismou-kai-drastiriotitwn>
[Πρόσβαση 3 Ιούλιος 2015].

Tours, S., 2015. *αριθμός εισηγηρίων από Χίο-Οινούσσες*. Χίος: s.n.

Townsend, T. &, 2011. *Turner & Townsend*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.turnerandtowntsend.com/1049/_13974.html
[Πρόσβαση 11 Νοέμβριος 2015].

travelplanet24, n.d. *travelplanet24*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.travelplanet24.com/aktoploikoι-proorismoi-voreio-aigaio/aktoploika-psara>
[Πρόσβαση 20 Οκτώβριος 2015].

Tripmondo, n.d. *tripmondo*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.tripmondo.com/greece/north-aegean/kastron/>
[Πρόσβαση 9 Σεπτέμβριος 2015].

Wikipedia, 2014. *Wikipedia*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%A0%CE%B1%CF%81%CE%AC%CE%BA%CF%84%CE%B9%CE%B1%CE%B6%CF%8E%CE%BD%CE%B7>
[Πρόσβαση 16 Μάιος 2015].

Wikipedia, 2015. *Wikipedia*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:
<https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%9F%CE%B9%CE%BA%CE%BF%CF%83%CF%8D%CF%83%CF%84%CE%B7%CE%BC%CE%B1>
[Πρόσβαση 19 Ιούνιος 2015].

Αγγελίδης, Μ. & Οικονόμου, Α., 2005. *Υπατία*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:
http://hypatia.teiath.gr/xmlui/bitstream/handle/11400/765/2008_Kouki.pdf?sequence=1
[Πρόσβαση 25 Ιούνιος 2015].

Αιγαίου, Α. Κ. Ο., n.d. *Αναπτυξιακό Κέντρο Οινουσσών Αιγαίου*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.oinousseschios.gr/>
[Πρόσβαση 3 Αύγουστος 2015].

Αιγαίου, Π., n.d. *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:
<http://www.aegean.gr/islands/lesson1/arxeia%20html/oinouyses%20HTML/oinousses.htm>
[Πρόσβαση 18 Ιούλιος 2015].

Αιγαίου, Π. Έ. Δ. Β., n.d. *Περιφερειακή Ένωση Δήμων Βορείου Αιγαίου*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://pedva.gr/oinousses>
[Πρόσβαση 11 Νοέμβριος 2015].

Αναστασάκη, Ε., 2012. *Perierga.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://perierga.gr/2012/09/7-%CE%BD%CE%B7%CF%83%CE%B9%CE%AC-%CE%B3%CE%B9%CE%B1-%CE%B1%CF%84%CF%81%CF%8C%CE%BC%CE%B7%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%82-%CF%84%CE%B1%CE%BE%CE%B9%CE%B4%CE%B9%CF%8E%CF%84%CE%B5%CF%82/>
[Πρόσβαση 22 Ιούλιος 2015].

ΑΠΕ-ΜΠΕ, 2014. *Η Καθημερινή*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.kathimerini.gr/773600/article/oikonomia/die8nhs-oikonomia/m-damanakh-h-galazia-anapty3h-mporei-na-dhmioyrgchsei-16-ekat-nees-8eseis-ergasias-ws-to-2020>
[Πρόσβαση 15 Μάιος 2015].

Βαμβουλάκη, Α., 2007. *Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.ekdd.gr/ekdda/files/ergasies_esdd/18/025/1213.pdf
[Πρόσβαση 9 Νοέμβριος 2015].

Βίττης, Ν., 2004. [Ηλεκτρονικό]
[Πρόσβαση 26 Ιούνιος 2015].

Δαμανάκη, Μ., 2014. *Foreign Affairs The Hellenic Edition*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://foreignaffairs.gr/articles/69827/maria-damanaki/i-galazia-anaptyksi-%C2%ABkleidi%C2%BB-stin-eyropaiki-anakampsi?page=show>
[Πρόσβαση 15 Μάιος 2015].

Δανιήλ, Γ., 2015. *e-Nautilia*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.e-nautilia.gr/%CE%B7-blue-star-ferries-anakoinose-tin-ap-eutheias-aktoploiki-sundesipeiraia-oinousson/>
[Πρόσβαση 30 Οκτώβριος 2015].

Διαδρομή, Η., 2014. *Η Διαδρομή*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://www.i-diadromi.gr/2014/07/blog-post_3881.html
[Πρόσβαση 23 Σεπτέμβριος 2015].

Έθνος, 2011. *ΕΘΝΟΣ.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.ethnos.gr/enttheta.asp?catid=23522&subid=2&pubid=63259273>
[Πρόσβαση 1 Αύγουστος 2015].

Έθνος, n.d. *Ethnos.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <https://www.google.gr/webhp?sourceid=chrome-instant&ion=1&espn=2&ie=UTF-8#q=fotohttp%3A%2F%2Fwww.ethnos.gr%2Fenteta.asp%3Fcatid%3D23521>
[Πρόσβαση 7 Σεπτέμβριος 2015].

Ελλάδας, Τ. Σ., n.d. *ΤΕΙ Στερεάς Ελλάδας*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.ee.teihal.gr/labs/pkoukos/PROSTASIA%20PERIBALONTOS/Ecotourism.htm>
[Πρόσβαση 24 Ιούλιος 2015].

Επιθεώρηση, Ο., n.d. *oikologos.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at:
http://www.oikologos.gr/index.php?option=com_content&view=article&id=716&Itemid=191
[Πρόσβαση 9 Νοέμβριος 2015].

Επιμελητήριο, Ε. Τ., 2009. *Τεχνικό Επιμελητήριο Ελλάδας*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://library.tee.gr/digital/m2470/m2470_fragou_gr.pdf
[Πρόσβαση 8 Ιούλιος 2015].

Επιτροπή, Ε., 2014. *Ευρωπαϊκή Επιτροπή*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://ec.europa.eu/maritimeaffairs/policy/blue_growth/index_el.htm
[Πρόσβαση 14 Μάιος 2015].

Ζοπουνίδης, Κ., Γαρεφαλάκης, Α. & Λεμονάκης, Χ., 2015. *Η Καθημερινή*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.kathimerini.gr/805420/article/oikonomia/ellhnikh-oikonomia/apoyh-h-syneisfora-toy-toyris moy-sthn-ellhnikh-oikonomia>
[Πρόσβαση 11 Νοέμβριος 2015].

Ίκκος, Ά., 2015. *SETE*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://sete.gr/media/3004/simasia_tourismou_sete_intelligence_report.pdf
[Πρόσβαση 9 Νοέμβριος 2015].

ΙΝ.Ε., Α. Μ., n.d. *Αγία Μαρίνη ΙΝ.Ε.*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.psara-link.gr/psara?showall=&limitstart=>
[Πρόσβαση 11 Νοέμβριος 2015].

Καστοριάς, Κ. Π. Ε., 2010. *Κέντρο Περιβαλλοντικής Εκπαίδευσης Καστοριάς*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://kpe-kastor.kas.sch.gr/biodiversity_site/b/biodiversity.htm
[Πρόσβαση 20 Ιούνιος 2015].

ΝΕΑ, Τ., 2014. *ΤΑ ΝΕΑ.gr*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.tanea.gr/news/economy/article/5096292/elstat-sta-181-1-dis-eyrw-anhlthe-to-aep-ths-elladas-to-2013/>
[Πρόσβαση 11 Νοέμβριος 2015].

Οινουσσών, Δ., 2015. Οινούσσες: s.n.

Οινουσσών, Δ. & Αιγαιού, Π. Β., 2009. *Μελέτη περιβαλλοντικών επιπτώσεων κατασκευής εξωτερικού κρηπιδώματος λιμένος Οινουσσών*. Οινούσσες: Δήμος Οινουσσών.

Όλμο, Χ. Κ. δ., 2014. *Milos voice.gr*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://milosvoice.gr/?p=8028>

[Πρόσβαση 20 Ιούλιος 2015].

Πανεπιστήμιο, Χ., n.d. *Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο Βιβλιοθήκη και Κέντρο Πληροφόρησης*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://www.library.hua.gr/index.php/2012-01-20-07-44-52>

[Πρόσβαση 2 Ιούλιος 2015].

Παττάς, Σ., n.d. *Πανεπιστήμιο Πειραιώς*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://digilib.lib.unipi.gr/dspace/bitstream/unipi/3214/2/Pattas%202.pdf>

[Πρόσβαση 9 Νοέμβριος 2015].

Πετρίδου, Α., 2014. *Σχολική Τάξη*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: http://4sxolikitaxi.blogspot.gr/2014/01/blog-post_16.html

[Πρόσβαση 16 Μάιος 2015].

Ρηγόπουλος, Δ., 2014. *Καθημερινή*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://www.kathimerini.gr/789340/article/ta3idia/me-aformh/nikaia-peritrigyrismenh-aro-omorfia>

[Πρόσβαση 23 Ιούνιος 2015].

Σ.Καλογήρου, 2013. *GISc in Greece*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: http://gisc.gr/sac/docs/proceedings_sac1/11_Skrimizea_et_al_SAC1.pdf

[Πρόσβαση 24 Ιούνιος 2015].

ΣΕΤΕ, 2014. *ΣΕΤΕ*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://sete.gr/el/statistika-vivliothiki/statistika/?c=&cat=&key=%CF%84%CE%BF%CF%85%CF%81%CE%B9%CF%83%CE%BC%CE%BF%CF%82>

[Πρόσβαση 11 Νοέμβριος 2015].

Σπιλάνης, Γ. & Βαγιάνη, Λ., 2002. *Πανεπιστήμιο Αιγαίου*. [Ηλεκτρονικό]

Available at:

http://www.aegean.gr/lid/internet/elliniki_ekdosi/TEL_DIMOSI/WWF%20Spilanis%20Vagianni.pdf

[Πρόσβαση 15 Μάιος 2015].

Σχολείο, Ψ., n.d. *Ψηφιακό Σχολείο*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://ebooks.edu.gr/new/allmaterial.php>

[Πρόσβαση 25 Ιούνιος 2015].

Υπουργείο, Α., n.d. *Υπουργείο Ανάπτυξης, Ελληνικός Οργανισμός Τουρισμού*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: http://www.gnto.gov.gr/sites/default/files/files_basic_pages/ecoeota.pdf

[Πρόσβαση 5 Ιούλιος 2015].

Φωτίου, Σ., 2002. *Ελληνικό Κέντρο Βιοτόπων-Υγροτόπων*. [Ηλεκτρονικό]

Available at: <http://repository.biodiversity-info.gr/bitstream/11340/889/1/587.pdf>

[Πρόσβαση 9 Ιούλιος 2015].

Χαρτογραφίας, Ε., n.d. *Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://portal.survey.ntua.gr/main/labs/carto/research/projects/relief-g.html>
[Πρόσβαση 27 Ιούνιος 2015].

Χουλάκης, Π., 2011. *CRETE*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: http://malia-crete-kgrek.blogspot.gr/2011/07/blog-post_29.html
[Πρόσβαση 9 Νοέμβριος 2015].

Χρόνου, Μ. τ., 2015. *Μηχανή του Χρόνου*. [Ηλεκτρονικό]
Available at: <http://www.mixanitouxronou.gr/i-chalkini-gorgona-pou-ipodechete-tous-episkeptes-ke-tous-ntopious-to-nisaki-tou-egeou-pou-evgale-kapetaneous-ke-efoplistes/>
[Πρόσβαση 14 Ιούλιος 2015].

Ψαρών, Λιμεναρχείο, 2015. Ψαρά: s.n.

Ψαρών, Ξενοδόχοι, 2015. Ψαρά: s.n.